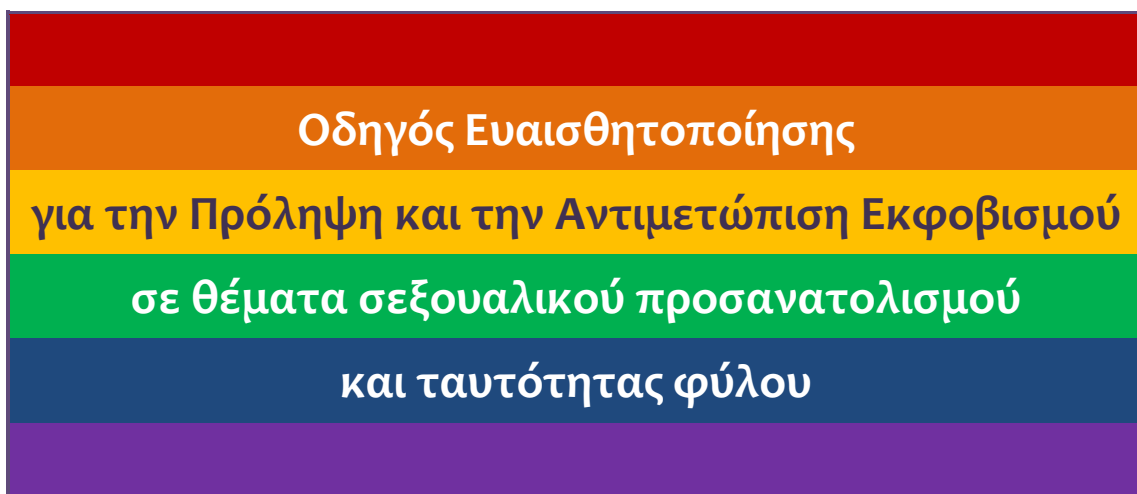

Δεν είναι όλα
άσπρο-μαύρο

Συγγραφή: Σπυριδούλα Ντάνη

Επιστημονική Επιμέλεια: Ναυσικά Μοσχοβάκου

Αθήνα, 2018

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οδηγός Ευαισθητοποίησης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση Εκφοβισμού σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου

Συγγραφή: **Σπυριδούλα Ντάνη**
Επιστημονική Επιμέλεια: **Ναυσικά Μοσχοβάκου**

Αθήνα, 2018

ISBN: 978-960-6737-40-4

Η παρούσα έκδοση αποτελεί το Παραδοτέο 3 του Πακέτου Εργασίας 1.2.1.: «Έρευνα σε θέματα διακρίσεων ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού» της Πράξης «Πρόληψη και Καταπολέμηση του σεξισμού και των διακρίσεων σε θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού».

Η Πράξη «Πρόληψη και Καταπολέμηση του σεξισμού και των διακρίσεων σε θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού» υλοποιείται από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) και εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2014-2020.

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτής της έκδοσης, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση της σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)
Χαρ. Τρικούπη 51 & Βαλτετσίου, 106 81 Αθήνα
Τηλ.: 210 3898022, fax: 210 3898086
E-mail: kethi@kethi.gr
www.kethi.gr

Περιεχόμενα

Πρόλογος	4
Γενικό πλαίσιο Πράξης	5
Εισαγωγικά	6
Για εσένα...	8
Για γονείς...	12
Για εκπαιδευτικούς...	16
Για επαγγελματίες στον χώρο της υγείας...	21
Για επαγγελματίες στον χώρο της ψυχικής υγείας...	26
Για επαγγελματίες στο πεδίο των ΜΜΕ...	31
Γλωσσάρι βασικών όρων	34
Το συνεχές του φύλου και της σεξουαλικότητας ή «Δεν είναι όλα άσπρο - μαύρο!»	37
Το «Ναρκοπέδιο» των αθέατων καθημερινών διακρίσεων	39
Μα εγώ δεν έχω κανένα πρόβλημα μαζί τους!	41
Κάτι ασήμαντο μπροστά στα πραγματικά σημαντικά και σπουδαία;	43
Πού μπορείτε να απευθυνθείτε	45
Συνοπτική παρουσίαση νομοθεσίας	54
Βασικές ημερομηνίες	56
Χρήσιμα κείμενα	58

Πρόλογος

Το κείμενο αυτό αποτελεί μέρος της νέας προσπάθειας του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) να διευρύνει τη δραστηριότητά του στο πεδίο των διακρίσεων, εντάσσοντας σε αυτό τις διακρίσεις βάσει ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού. Ειδικότερα, με βασικό γνώμονα τις ανάγκες της κοινωνίας, επιλέξαμε να συμβάλουμε ενεργά στις θεσμικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει η Πολιτεία, προκειμένου να ανταποκριθεί στις διεκδικήσεις της ΛΟΑΤΚΙ Κοινότητας, και αποφασίσαμε να σχεδιάσουμε και να υλοποιήσουμε το Έργο: «Πρόληψη και Καταπολέμηση του Σεξισμού και των Διακρίσεων σε Θέματα Ταυτότητας Φύλου και Σεξουαλικού Προσανατολισμού». Βασικό σκοπό αυτής της προσπάθειας αποτελεί η συλλογή δεδομένων και η ανάλυση στάσεων, αντιλήψεων και συμπεριφορών απέναντι στα άτομα της ΛΟΑΤΚΙ Κοινότητας στη χώρα μας, ώστε να δημιουργηθεί το υπόβαθρο για τον σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και την ανάπτυξη περαιτέρω πολιτικών στο εν λόγω πεδίο.

Αλλά δεν ήταν μόνο οι θεσμικές ανάγκες και ελλείψεις που μας οδήγησαν να ασχοληθούμε με τον χώρο αυτόν. Συγκεκριμένα, η πρωτοβουλία μας βασίζεται στη βαθιά πεποίθηση ότι η προώθηση της ισότητας και το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό, πέρα από την κεντρική σημασία που κατέχουν στο πλαίσιο της ιδιωτικής ζωής και των διαπροσωπικών σχέσεων του ατόμου, αποτελούν παράλληλα εμβληματικά ζητήματα της δημοκρατίας και της ελευθερίας εν γένει, και πρέπει να μας αφορούν όλες και όλους. Με λίγα λόγια, αποτελούν απαραίτητα στοιχεία μιας «κοινωνίας ίσων» και βασική μας επιδίωξη είναι να θέσουμε τις βάσεις και να εργαστούμε για να μπορέσει αυτή να υπάρξει.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του δημόσιου διαλόγου για θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, παρατηρούνται ακραίες διαστρεβλώσεις, με εξαιρετικά αρνητικές επιπτώσεις στη ζωή των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Πολύ συχνά, αναπτύσσεται ανεξέλεγκτος κακοποιητικός και συντηρητικός λόγος στη δημόσια σφαίρα, ο οποίος μπορεί να προέρχεται από πολιτικούς, δημοσιογράφους, δικαστικούς, αλλά και εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες υγείας, από τον καθένα και την καθεμία από εμάς, συνειδητά ή ασυνείδητα, διαμορφώνοντας αντιλήψεις και αναπαράγοντας στερεότυπα. Σε αυτήν την κατεύθυνση, τα ΜΜΕ διαδραματίζουν βασικό ρόλο, καθώς -όπως προκύπτει από την έρευνα του ΚΕΘΙ- συχνά δίνουν το βήμα για την εκφορά κακοποιητικού λόγου σε βάρος ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, ο οποίος προστατεύεται στο όνομα της ελευθερίας του λόγου και μάλιστα προστατεύεται δυσανάλογα σε σχέση με την ανάγκη για θετική ορατότητα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.

Για όλους αυτούς τους λόγους θεωρήσαμε πολύ σημαντικό να εστιάσουμε στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση σε θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού. Ο παρών Οδηγός αποτελεί ένα σημείο εκκίνησης, στοχεύοντας στην παροχή σχετικής πληροφόρησης, με έμφαση στις διακρίσεις που βιώνουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Με τον τρόπο αυτόν, ευελπιστούμε ότι βάζουμε το δικό μας λιθαράκι στην καταπολέμηση της ρητορικής μίσους, την προώθηση του σεβασμού στη διαφορετικότητα και την προστασία και διαφύλαξη του πλουραλιστικού χαρακτήρα της κοινωνίας μας.

Ειρήνη-Ελένη Αγαθοπούλου

Πρόεδρος του ΔΣ του ΚΕΘΙ

Γενικό πλαίσιο Πράξης

Ο παρών Οδηγός με τίτλο: «**Οδηγός Ευαισθητοποίησης για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση Εκφοβισμού σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου**» εντάσσεται στο πλαίσιο της υλοποίησης της Πράξης «Πρόληψη και Καταπολέμηση του σεξισμού και των διακρίσεων σε θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού». Η εν λόγω Πράξη υλοποιείται από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), με τη χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), και έχει ως στόχο αφενός την ερευνητική προσέγγιση των διακρίσεων που σχετίζονται με την ταυτότητα φύλου και τον σεξουαλικό προσανατολισμό, καθώς και του ζητήματος του σεξισμού και των έμφυλων διακρίσεων στον χώρο των ΜΜΕ, και αφετέρου την υλοποίηση επιμορφωτικών παρεμβάσεων σε σχετικούς φορείς για την καταπολέμηση των διακρίσεων βάσει φύλου, ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού. Ειδικότερα, μέσα από την υλοποίηση των επιμέρους δράσεων της Πράξης επιδιώκεται:

- Η παραγωγή επιστημονικής γνώσης μέσω της υλοποίησης ερευνών στο πεδίο των διακρίσεων βάσει φύλου, ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού και των έμφυλων στερεοτύπων στα ΜΜΕ.
- Η υλοποίηση επιμορφωτικών δράσεων με την οπτική του φύλου (gender training) σε επαγγελματίες των ΜΜΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση των σεξιστικών στερεοτύπων και συμπεριφορών.
- Η ανάπτυξη παρεμβάσεων θεσμικού τύπου για την προώθηση του σεβασμού της διαφορετικότητας βάσει σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου.
- Η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας σε θέματα ισότητας και φύλου, για την πρόληψη της ανάπτυξης ομοφοβικών τάσεων, τη διαφύλαξη του πλουραλιστικού περιβάλλοντος και την ενσωμάτωσή του στην ευρύτερη κοινωνία.

Για την επίτευξη των παραπάνω, σχεδιάστηκαν και υλοποιούνται οι εξής δράσεις:

- **Σύσταση Συμβουλευτικής Επιτροπής** για τη διασφάλιση της διεπιστημονικής προσέγγισης του αντικείμενου της Πράξης. Στην Επιτροπή συμμετέχουν εκπρόσωποι της επιστημονικής κοινότητας και φορέων που δραστηριοποιούνται σε πεδία σχετικά με το αντικείμενο της Πράξης. Η Επιτροπή είναι άμισθη, παρακολουθεί την εφαρμογή του Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας και του ΚΕΘΙ (Φεβρουάριος 2016) και αξιολογεί τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την εφαρμογή του.
- **Διενέργεια Ερευνών** στα πεδία: α) των διακρίσεων βάσει ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού, και β) της στάσης των ΜΜΕ σε ζητήματα σεξισμού και έμφυλων διακρίσεων. Στο πλαίσιο αυτό εκπονούνται **ερευνητικές εκθέσεις**, παράγεται **υλικό ευαισθητοποίησης** και καταγράφονται **προτάσεις** για την προώθηση θεσμικών παρεμβάσεων, με στόχο την προάσπιση του σεβασμού της διαφορετικότητας βάσει φύλου, ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού, και την πρόληψη και την καταπολέμηση σχετικών διακρίσεων.
- **Ανάπτυξη δράσεων δικτύωσης, επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης** για την καταπολέμηση του σεξισμού και των διακρίσεων σε θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού. Στις δράσεις αυτές εντάσσεται η υλοποίηση επιμορφωτικών σεμιναρίων για εργαζόμενους/ες και επαγγελματίες από τον χώρο των ΜΜΕ, καθώς και η διοργάνωση εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης σε συνεργασία με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών.

Εισαγωγικά

Ο Οδηγός αυτός στοχεύει στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση σε θέματα που σχετίζονται με τις διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου. Βασίζεται στα ευρήματα που προέκυψαν από τη διενέργεια έρευνας από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) με τη συμμετοχή εκπροσώπων ΛΟΑΤΚΙ οργανώσεων και ατόμων, καθώς και εκπροσώπων από φορείς που παρέχουν υπηρεσίες σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα.¹ Η έρευνα του ΚΕΘΙ επέλεξε να θέσει στο επίκεντρο την προσωπική εμπειρία των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, δίνοντας έμφαση στα βασικά χαρακτηριστικά της και τις διαστάσεις των διακρίσεων που τα άτομα αυτά βιώνουν.

Από τα συμπεράσματα της έρευνας του ΚΕΘΙ προκύπτει ότι:

- Τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα υφίστανται διακρίσεις, οι οποίες μπορεί να είναι εμφανείς ή λανθάνουσες, να εκφράζονται θεσμικά και να αναπαράγονται ανεξάρτητα από προθέσεις, ακόμα και λόγω άγνοιας.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ παιδιά βιώνουν τη διαφορετικότητά τους με έναν επώδυνο τρόπο σε ένα περιβάλλον που είτε αρνείται την ύπαρξή τους, είτε τα τοποθετεί σε μια κοινωνικά περιθωριοποιημένη κατηγορία.

Ανάλογα με τη στήριξη που θα δεχθούν τα νεαρά άτομα είναι πιθανό να καταφέρουν να ανατρέψουν την κατάσταση αδιεξόδου, να αρχίσουν να αποδέχονται τη διαφορετικότητά τους και να συγκροτούν την ταυτότητά τους με έναν συνεκτικό τρόπο. Αυτή η κατάσταση είναι πιο επώδυνη και πιο αβέβαιη για τα τρανς άτομα.

- Στον χώρο της **εκπαίδευσης** η ΛΟΑΤΚΙ εμπειρία αποσιωπάται ή όταν γίνεται ορατή, προβάλλεται με αρνητικούς όρους. Ειδικότερα, πρόκειται για ένα πεδίο όπου η ετεροκανονικότητα αποτελεί δεδομένο, με αποτέλεσμα τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα να βρίσκονται διαρκώς υπό αμφισβήτηση, να αποκλείονται ή να εκτίθενται σε έναν διάχυτο ομοφοβικό και τρανσφοβικό λόγο. Στον ίδιο χώρο ο εκφοβισμός που συνδέεται με ζητήματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού αποτελεί υπαρκτό φαινόμενο και είναι πιθανό να συγκαλύπτεται από την εκπαιδευτική κοινότητα η οποία λαμβάνει ρόλο σιωπηλού παρατηρητή.
- Στον χώρο της **υγείας** παρατηρούνται επίσης συχνά φαινόμενα διακρίσεων απέναντι σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα, τα οποία μπορεί να λαμβάνουν τη μορφή άρνησης παροχής υπηρεσιών, την κακοποίηση και τον εξευτελισμό (ιατρικός εκφοβισμός), ιδιαίτερα απέναντι σε τρανς άτομα. Για τον λόγο αυτό, τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα και ιδιαίτερα τα τρανς άτομα, προσεγγίζουν με επιφυλακτικότητα τους χώρους παροχής υπηρεσιών υγείας.
- Ειδικότερα στο πεδίο της **ψυχικής υγείας**, η κακοποίηση ΛΟΑΤΚΙ ατόμων είναι πιθανό να επιτείνεται εξαιτίας της άγνοιας ή της αναπαραγωγής αντιδεοντολογικών υποθέσεων από πλευράς των επαγγελματιών ψυχικής υγείας. Επιπλέον, ένα κρίσιμο θέμα που αναδείχθηκε από την έρευνα είναι αυτό της ψυχιατρικοποίησης ζητημάτων που συνδέονται -κυρίως- με την ταυτότητα φύλου.
- Τέλος, τα **ΜΜΕ** διαφάνηκε ότι αποτελούν ένα πεδίο διαρκούς κακοποίησης των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, καθώς συχνά δίνουν το βήμα για την εκφορά κακοποιητικού

¹ Το πλήρες κείμενο της έρευνας: Μοσχοβάκου, Ν. & Ντάνη, Σ. (2018), Διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού: δεδομένα, θεσμικό πλαίσιο και ποιοτική διερεύνηση, Αθήνα: ΚΕΘΙ, μπορείτε να το βρείτε εδώ: https://kethi.gr/wp-content/uploads/2018/02/FINAL_publication_isbn.pdf

λόγου σε βάρος τους, ο οποίος προστατεύεται με το επιχείρημα της ελευθερίας του λόγου.

Με βάση τα παραπάνω, γίνεται φανερό ότι σε διαφορετικά πεδία της κοινωνικής ζωής δημιουργείται σιωπηρά ένα περιβάλλον αποκλεισμού για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Συνήθως μάλιστα, το βάρος για την ανατροπή αυτών των συνθηκών μεταφέρεται στα ίδια τα άτομα που υφίστανται τον αποκλεισμό, τα οποία με προσωπικό αγώνα και με βάση τον βαθμό ανοχής τους, διεκδικούν την **ορατότητά** τους. Η ορατότητα συνιστά το σημείο σύγκρουσης σε ένα πλαίσιο όπου η ετεροκανονικότητα αποτελεί κυρίαρχη και αναμφισβήτητη σταθερά. Στη συζήτηση για τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου η έννοια της ορατότητας κατέχει κεντρική θέση και αποτελεί βασικό ζητούμενο για τη ΛΟΑΤΚΙ Κοινότητα.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Οδηγός αυτός δημιουργήθηκε για να συμβάλει στην ενδυνάμωση των ατόμων που υφίστανται διακρίσεις βάσει ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού, αλλά –παράλληλα- έχει ως στόχο να αναδείξει την ευθύνη που έχουν διάφοροι φορείς και χώροι στη διαμόρφωση ενός κοινωνικού πλαισίου που σέβεται τη διαφορετικότητα και διασφαλίζει τις συνθήκες για ισότιμη συμμετοχή όλων σε αυτό. Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη ότι σε επίπεδο κοινωνίας **αναπτύσσεται συχνά ένας ανεξέλεγκτος δημόσιος κακοποιητικός λόγος** για θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, η συγγραφή αυτού του Οδηγού επιχειρεί να συνεισφέρει στη σχετική ενημέρωση του κοινού και να αναδείξει ορθούς τρόπους διαχείρισης τέτοιων θεμάτων σε διάφορα πλαίσια και περιβάλλοντα. Πιο συγκεκριμένα, ο Οδηγός οργανώνεται σε ενότητες, που ακολουθούν τις θεματικές ενότητες που εξετάστηκαν κατά την ερευνητική διαδικασία, με στόχο να προσφέρει ειδικότερη και στοχευμένη πληροφόρηση. Κάθε θεματική ενότητα περιλαμβάνει αποσπάσματα από τις τοποθετήσεις των συμμετεχόντων/ουσών στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας. Επιπλέον, στον Οδηγό περιλαμβάνονται υλικό και πρωτότυπα εργαλεία τα οποία αποσκοπούν τόσο στην καλύτερη πληροφόρηση των αναγνωστών/τριών, όσο και στον αναστοχασμό όλων σε σχέση με καθημερινές εκφράσεις και εκδηλώσεις, εμπρόθετες ή μη, λεκτικές ή μη λεκτικές, που επικοινωνούν επιθετικά, υποτιμητικά ή αρνητικά υπονοούμενα απέναντι σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Στο τέλος του Οδηγού παρατίθενται οι φορείς και οι οργανώσεις που παρέχουν υπηρεσίες σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα.

Για εσένα...

Τι είπαν...

Αυτό το συναίσθημα της απόλυτης μοναξιάς. Μαζί με αυτό και η ενοχοποίηση, δεν ξέρεις γιατί, αλλά νομίζεις πως είναι κάτι κακό. Μπορεί να είναι χειρονομίες, μπορεί να είναι κάποια λόγια, νιώθεις ότι κάτι δεν πάει καλά, με την κακή έννοια του όρου.

Εγώ ας πούμε ακούω πολύ συχνά στη ζωή μου το, **γιατί ασχολείσαι με αυτά και φτάνει με αυτά**. Μα κάποιος πρέπει να μιλήσει γι' αυτά! Συγνώμη που είναι ταμπού για σένα και σε φέρνουν σε δύσκολη θέση. Και εντάξει, δεν είναι τόσο σημαντικό, γιατί να μιλάμε για το με ποιον κάνεις σεξ, εμένα δεν με ενοχλεί, αρκεί να μη το δείχνεις μπροστά μου. **Είναι όλα αυτά τα στερεοτυπικά τα οποία τα ακούμε και τα ακούμε** και είναι βιώματα. Το γιατί ν' ασχοληθείς και **γιατί να είσαι τόσο προκλητικός**; Γιατί όταν σου λένε ότι είσαι προκλητικός σημαίνει ότι είναι **δικό σου το φταίξιμο** που έχεις βία στη ζωή σου.

Το να λες ψέματα, το να **προσποιείσαι** ότι είσαι κάποιος που δεν είσαι, το να μπαίνεις στη διαδικασία να **χτίζεις ένα ολόκληρο πλαίσιο** γύρω από την οικογένειά σου, από τους φίλους σου, στο σχολείο σου, στους δασκάλους σου, σε όλους, **σου καταναλώνει απίστευτη ενέργεια** που θα μπορούσες να την αφιερώσεις αλλού.

Για μένα η μεγάλη βάση ήταν η **προσωπική απόφαση**, όχι ποια είναι η σεξουαλικότητά μου, αλλά το ότι, όσο δύσκολο και αν είναι αυτό, εγώ αυτό θέλω και **θα το κάνω να δουλέψει για μένα και θα είμαι και ευτυχισμένος μέσα σ' αυτό**, γιατί τότε ήμουν πολύ δυστυχισμένος εξαιτίας αυτού. Άρα το να το αποδεχθείς και το να πεις ότι **θα το γυρίσεις ανάποδα**, έχει μεγάλη σημασία.

Πολλές φορές **τροποποιούμε το πώς φαινόμαστε**, κοιταζόμαστε, αισθανόμαστε, από τη γλώσσα μέχρι την κίνηση **για να μην φάμε μία διάκριση**. Δηλαδή πάω σε ένα ταμείο και επειδή θέλω να πάω σε ένα ταμείο για πέντε λεπτά και δεν θέλω ο άλλος να με κοιτάξει με έμφραση, «**ήρθε η αδερφή τώρα για τα ένσημα και χα, χα, χα**» και όλα αυτά.

Ταυτότητα φύλου και σεξουαλικός προσανατολισμός

- Το φύλο και η σεξουαλικότητα αποτελούν πεδίο αναζήτησης και προβληματισμού για τα περισσότερα άτομα. Όμως για κάποιους και κάποιες αυτό αποκτά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.
- Στο πεδίο της ερωτικής και σεξουαλικής έλξης, η κατεύθυνση προς άτομα του ίδιου φύλου ή άτομα και των δύο φύλων γίνεται συνειδητή και βιώνεται σε ένα εχθρικό πεδίο όπου οι σχέσεις μεταξύ ατόμων του αντίθετου φύλου αποτελούν τον κανόνα και οτιδήποτε άλλο θεωρείται παρέκκλιση, προβληματικό, γίνεται αντικείμενο χλεύης, στοχοποίησης και εκφοβισμού. Το αποτέλεσμα είναι πως πολλά άτομα βιώνουν τη σεξουαλική τους ταυτότητα με ενοχές, την αποκρύπτουν από το περιβάλλον τους, δημιουργούν μια ψευδή εικόνα για τον εαυτό τους για να αποφύγουν τις αρνητικές στάσεις ή το φόβο της απόρριψης, αποσύρονται από δραστηριότητες και επαφές, απομονώνονται και αποδυναμώνονται σε μια διπλή προσπάθεια να κατανοήσουν τον εαυτό τους και να αντιμετωπίσουν τη διάκριση.
- Στο πεδίο του φύλου, νεαρά άτομα μπορεί να πιέζονται από τους ρόλους που επιβάλλονται από το κοινωνικό πλαίσιο και που απαιτούν από αυτά, ρητά ή άρρητα, έναν «αυθεντικό» τρόπο να είναι άνδρες ή γυναίκες. Κάποια ίσως νιώθουν πως εγκλωβίζονται σε ρόλους και προσδοκίες σε σχέση με το φύλο, κάποια άλλα μπορεί να διεκδικούν έναν απελευθερωτικό τρόπο να είναι άνδρες ή γυναίκες, κάποια άλλα μπορεί να αισθάνονται καλά με αυτό που νιώθουν και εκφράζουν σε σχέση με το φύλο τους. Για κάποια άτομα, ο τρόπος που βιώνουν και εκφράζουν την ταυτότητα φύλου τους, δεν γίνεται αποδεκτός από το περιβάλλον τους, το περιβάλλον γίνεται απορριπτικό και βίαιο. Είναι τα παιδιά που το φύλο που τους έχει αποδοθεί κατά τη γέννηση δεν αντιστοιχεί με το φύλο όπως το βιώνουν και το εκφράζουν ή επιθυμούν να το εκφράσουν. Τα διεμφυλικά ή τρανς παιδιά.

Η κοινοποίηση της ταυτότητας (coming out)

- Η συνειδητοποίηση και η κοινοποίηση του σεξουαλικού προσανατολισμού (coming out) μπορεί να συμβεί σε πολλά στάδια της ζωής και σε διαφορετικά πλαίσια. Ο τρόπος, το πλαίσιο και οι άνθρωποι στους οποίους κάποιος/α κοινοποιεί την ταυτότητά του/της **ορίζεται από το ίδιο το άτομο**. Κάποια άτομα επιλέγουν να κοινοποιήσουν την ταυτότητά τους δημόσια, άλλα επιλέγουν να την κοινοποιήσουν σε κάποιους ανθρώπους και πλαίσια, αλλά όχι σε άλλα, ενώ άλλα άτομα κρατούν αυτήν την συνειδητοποίηση για τον εαυτό τους και μπορεί να μην προχωρούν σε καμία κοινοποίηση. Πολλοί και πολλές που περνούν από αυτή τη διαδικασία τη βιώνουν μοναχικά και ενοχικά.
- **Χρειάζεται να καταλάβεις ότι δεν είσαι ο μόνος ή η μόνη.** Δεν υπάρχει τίποτα κακό σε αυτό που νιώθεις. Αντίθετα, υπάρχει μεγάλη ανάγκη εκπαίδευσης του περιβάλλοντος πάνω σε θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού.
- Προσπάθησε να βρεις κάποιον/α που μπορείς να το μοιραστείς, απευθύνσου στη ΛΟΑΤΚΙ Κοινότητα και σε φορείς που μπορούν να σε βοηθήσουν, ζήτησε βοήθεια για το πώς, που και σε ποιους θα το πεις. Η ΛΟΑΤΚΙ Κοινότητα έχει έντονη δραστηριότητα και έχει δημιουργήσει υποστηρικτικό υλικό στο οποίο μπορείς να

έχεις πρόσβαση και διαδικτυακά. Μέσω διαδικτύου θα βρεις χρήσιμο υλικό που θα σε βοηθήσει να καταλάβεις και τι είναι αυτό που νιώθεις, αλλά και γιατί το βιώνεις με τον τρόπο που το βιώνεις.

- Είναι χρήσιμο να γνωρίζεις ότι η κοινοποίηση της ταυτότητας είναι πολύ πιθανό να δοκιμάσει σχέσεις, να σε φέρει αντιμέτωπο/η με αρνητικές αντιδράσεις, να αισθανθείς έλλειψη κατανόησης, απόρριψη και να κληθείς να αντιμετωπίσεις προσπάθειες να σε φοβίσουν και να σε αλλάξουν. Αυτό απαιτεί καλή προετοιμασία και ετοιμότητα, στήριξη και συνείδηση πως έχεις να δώσεις ένα διαρκή αγώνα για κάτι που μοιάζει αυτονόητο: **να υπάρχουν με τον τρόπο που εσύ βιώνεις τον εαυτό σου και επιθυμείς να εκφράζεσαι.**
- Παρά τις δυσκολίες, τα περισσότερα άτομα περιγράφουν τη διαδικασία της κοινοποίησης ως μια **απελευθερωτική διαδικασία**, ως ένα σημείο χωρίς επιστροφή που κάνει το άτομο να αισθάνεται καλά για τον εαυτό του, να νιώθει πιο δυνατό στην προσπάθειά του να αντιμετωπίσει αρνητικές στάσεις και αντιδράσεις. Η διαδικασία αυτή είναι πολύ πιθανό να σε φέρει σε επαφή με άλλους ανθρώπους που μοιράζονται παρόμοιες εμπειρίες και ανησυχίες, να σε βοηθήσει **να γνωρίζεις τα δικαιώματά σου** και τον τρόπο που μπορείς να τα διεκδικήσεις, καθώς και να σε φέρει σε επαφή με την ιστορία άλλων ανθρώπων που μέσα από προσωπικό και συλλογικό αγώνα άλλαξαν κοινωνίες και ανθρώπους.
- Ο τρόπος που αντιμετωπίζεται η σεξουαλικότητα και το φύλο κοινωνικά έχει ιστορία. Υπάρχουν διαφορετικοί προσανατολισμοί και διαφορετικοί τρόποι έκφρασης του φύλου τα οποία είναι πλούτος για την κοινωνία και στα οποία δε χωρούν διακρίσεις. Άνθρωποι και κοινωνίες εκπαιδεύουν και εκπαιδεύονται. Κοινοποιώντας την ταυτότητά σου γίνεσαι κομμάτι αυτής της διαδικασίας. Καλώς ήρθες!

Τι είναι σημαντικό να γνωρίζεις και πως μπορείς να αντιδράσεις σε ένα περιστατικό σχολικού εκφοβισμού εις βάρος σου;

Δεν κάνεις τίποτα λάθος με το να είσαι αυτός/ή που είσαι!

- Η ευθύνη βαραινεί αυτούς/ές που σε προσβάλλουν και ασκούν βία, καθώς και το σχολείο που είναι υποχρεωμένο να κάνει κάτι για να σε υποστηρίξει. Δεν είναι δική σου ευθύνη να το διαχειριστείς! Δεν είναι δική σου ευθύνη να αλλάξεις τη συμπεριφορά σου, προκειμένου να «μην προκαλεις», όπως πιθανά σου λένε. Αυτοί/ές που πρέπει να αλλάξουν συμπεριφορά, είναι εκείνοι/ες που σε προσβάλλουν και ασκούν βία... και για αυτό έχει ευθύνη και το σχολείο, αλλά και τα άτομα που εκφοβίζουν!

Προσπάθησε να είσαι ήρεμος/η κατά τη διάρκεια του περιστατικού.

- Πες ψύχραιμα πως αυτό δεν είναι σωστό. Αναζήτησε βοήθεια! Ανάφερε το περιστατικό σε κάποιον/α που εμπιστεύεσαι. Το σχολείο έχει ευθύνη να σε προστατεύσει και να εκπαιδεύσει τα υπόλοιπα παιδιά και το εκπαιδευτικό προσωπικό για τη διαχείριση και την αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών. Τα περιστατικά αυτά πιθανά μοιάζουν μεμονωμένα και είναι πιθανό να νιώθεις ντροπή και ενοχές. Χρειάζεται να μιλήσεις για αυτά. Θα σε βοηθήσει σε αυτό να βρεις έναν τρόπο να τα καταγράψεις για να μπορέσεις να κατανοήσεις τι είναι αυτό που συμβαίνει και πως.

Προσάτευσσε τον εαυτό σου!

- Μίλησε σε ανθρώπους που εμπιστεύεσαι, χτίσε ένα δίκτυο υποστήριξης, παρατήρησε τη συμπεριφορά σου, κάνε πρόβα πώς θα αντιδράσεις, τι θα πεις και πώς θα το πεις. Όμως θυμήσου ότι δεν είναι δική σου ευθύνη να το υπομείνεις και να το αντέξεις!

Γνωρίζετε ότι...

- Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA), η Ελλάδα κατατάσσεται στις χώρες με το λιγότερο συμπεριληπτικό κοινωνικό περιβάλλον απέναντι σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα και σε εκείνες όπου είναι πολύ πιθανό ΛΟΑΤΚΙ άτομα να είναι θύματα βίας, παρενόχλησης και διάκρισης.
- Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, η Ελλάδα βρίσκεται στις χώρες με τη χαμηλότερη κατάταξη σε ό,τι αφορά το πόσο ικανοποιημένα με τη ζωή τους δηλώνουν τα τρανς άτομα.
- Το 48% των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων από την Ελλάδα, που συμμετείχαν στην έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, δηλώνει ότι έχει υποστεί διάκριση ή παρενόχληση λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου.

Χρήσιμα Κείμενα/Υλικό από άλλους φορείς

- Accept-LGBT Cyprus & Outcomers (2014): [Ενάντια στον Ομοφοβικό Ηλεκτρονικό Εκφοβισμό- Οδηγός για Νέους](#)
- Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας: [Ενημερωτικό φυλλάδιο με Οδηγίες Αντίδρασης σε Περιστατικά βίας/διάκρισης](#)
- Γαλανού, Μ. (2014) - Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών: [Ταυτότητα και έκφραση φύλου. Ορολογία, διακρίσεις, στερεότυπα και μύθοι](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2016) (επιμ.): [Οδηγός Coming Out για ΛΟΑ Άτομα](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2016) (επιμ.): [Οδηγός Coming Out για Τρανς Άτομα](#)

Για γονείς...

Τι είπαν...

Δυστυχώς ή ευτυχώς σε μένα, ο χώρος μεγαλύτερων διακρίσεων είναι η οικογένειά μου. Η πιο μεγάλη κακοποίηση, σωματική, λεκτική, τα πάντα, ήταν εντός της οικογένειας. Τα έκανα όλα μόνος μου, δηλαδή το να αποδεχθώ τον εαυτό μου, να ξεπεράσω κάποια πράγματα, τα έκανα σε προσωπικό επίπεδο όλα.

Η ενδοοικογενειακή βία με αφορμή την κοινοποίηση της ταυτότητας (coming out), είναι μία πραγματικότητα. Είναι δυστυχώς ένα από τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Συνήθως τα υπόλοιπα θύματα βίας έχουν τις οικογένειές τους ως σύμμαχο, τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα δεν έχουν σύμμαχο.

Δεν γίνεται να ζητάς από έναν 15χρονο, 18χρονο ή 20χρονο, να πάρει το ρόλο του εκπαιδευτικού για τους γονείς και την κοινωνία.

Σε κάνει όλο αυτό να αναρωτιέσαι και ν' αρχίσεις να τα βάζεις και με τον εαυτό σου ώρες-ώρες... είχα ν' αντιμετωπίσω τον πόλεμο με τους συμμαθητές μου και έναν πόλεμο με τον ίδιο μου τον εαυτό. Και αυτό είναι πάρα πολύ δύσκολο για να το αντιμετωπίσει ένα παιδί μόνο του. Βέβαια σ' αυτό το κομμάτι με βοήθησε πολύ και ήμουν από τα τυχερά παιδιά, γιατί είχα την οικογένεια πάντα δίπλα μου. Είχα τον πατέρα μου, τη μητέρα μου, τις αδελφές μου αργότερα, που στάθηκαν και στέκονται στο πλευρό μου και αυτό ήταν η μεγαλύτερη ασπίδα μου. Οπότε όταν έχεις την οικογένεια στο πλευρό σου, τι να καταλάβεις; Ποιος θα σε πειράξει;

Απαντήσεις σε συχνά ερωτήματα και προβληματισμούς γονέων

Γιατί μου το λέει; Δε θέλω να ξέρω.

- Ως γονείς είναι πιθανό να βιώνετε συναισθήματα που είναι δύσκολο να τα διαχειριστείτε. Μπορεί να νιώθετε φόβο και να στεναχωριέστε για το παιδί σας. Μπορεί να νιώθετε θυμό, ντροπή, αποστροφή. Μπορεί να ελπίζετε πως αυτό είναι μια φάση που θα περάσει. Μπορεί να αρχίζετε να αναζητάτε ευθύνες στην τηλεόραση, στο ίντερνετ ή και στον εαυτό σας. Να αναρωτιέστε τι έχετε κάνει λάθος. Μπορεί ακόμη να νιώθετε πως έχετε χάσει έναν άνθρωπο. Μπορεί να βιώνετε πόνο και ανησυχία. Σας απασχολεί τι μπορεί να σκέφτονται οι άλλοι για εσάς και το παιδί σας. Ανησυχείτε για το παιδί σας, αν είναι ασφαλές, αν θα πάρει

τους δρόμους, αν «θα κολλήσει HIV». Αυτή είναι η αντίδραση πολλών γονέων που μαθαίνουν για τις συναισθηματικές ανησυχίες και τον σεξουαλικό προσανατολισμό των παιδιών τους. Πρόκειται για αντιδράσεις που βασίζονται στο μεγάλο έλλειμμα γνώσης και εκπαίδευσης της κοινωνίας για θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου.

- Δώστε χρόνο στον εαυτό σας για τη διαχείριση του ζητήματος. Εξηγήστε στο παιδί σας ότι χρειάζεστε χρόνο. Είναι πολύ πιθανό να μη μπορεί να κατανοήσει πόσο δύσκολο είναι για εσάς να το διαχειριστείτε. Προσπαθήστε να το διαχειριστείτε μαζί του/της, αν αυτό είναι εφικτό. Είναι πολύ σημαντικό να τα καταφέρετε και να μην απορρίψετε το παιδί σας ή να μη το τραυματίσετε περαιτέρω. Για εκείνον/η, η απόφαση να σας μιλήσει αποτελεί μια πράξη γενναιότητας και συγχρόνως απόγνωσης που σχετίζεται με την αναζήτηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος, ώστε να μπορέσει να σκεφτεί τον εαυτό του/της και να αντιμετωπίσει πιθανή επιθετικότητα από το ευρύτερο περιβάλλον.
- Χρειάζεται όμως να κάνετε ένα βήμα πίσω για να καταλάβετε τι συμβαίνει. Αυτό που συμβαίνει είναι ότι το παιδί σας βρίσκεται σε μια ιδιαίτερα ευάλωτη θέση, μοιράστηκε μαζί σας κάτι πολύ προσωπικό γιατί δε θέλει να κρύβεται από σας, δε θέλει να ζει μια διπλή ζωή και χρειάζεται την υποστήριξή σας.
- Για να καταλάβετε πόσο δύσκολο είναι για το παιδί σας να μη το μοιράζεται, σκεφτείτε πώς είναι για σας να μη μπορείτε να μιλήσετε για τους ανθρώπους που νοιάζεστε, πως νιώθετε για τον/την σύντροφό σας, ακόμη και για τον τρόπο που περνάτε την ώρα σας και τα ενδιαφέροντά σας. Για τη ζωή σας δηλαδή, και για αυτό που είστε.
- Το να ζει ένα παιδί μέσα στο ψέμα είναι καταστροφικό για το ίδιο, ψυχικά και σωματικά. Απορροφά όλη του την ενέργεια, περιορίζει τις επιλογές του, το εκθέτει σε κινδύνους, το καθιστά αδύναμο και ανίκανο να υποστηρίξει τον εαυτό του και το απομονώνει. Τα ΛΟΑΤΚΙ παιδιά υφίστανται διακρίσεις, παρενόχληση και εκφοβισμό μόνο και μόνο γιατί είναι αυτά που είναι. Αν δεν μπορούν να μιλήσουν πουθενά ανοιχτά για τη σεξουαλικότητά τους ή να εκφράσουν ελεύθερα τον τρόπο που βιώνουν το φύλο τους θα απομονωθούν και θα βιώνουν μοναχικά το βαρύ φορτίο της συνειδητοποίησης της ταυτότητάς τους σε ένα εχθρικό και απορριπτικό περιβάλλον.
- Το παιδί σας έχει κάνει έναν τεράστιο δρόμο μέχρι να συνειδητοποιήσει την ταυτότητά του. Επομένως, δώστε και στον εαυτό σας τον χρόνο να διαχειριστείτε τα συναισθήματά σας και να αντιμετωπίσετε τους φόβους και τις σκέψεις σας.

Τι μπορώ να κάνω;

- Επειδή ο τρόπος που έχουμε μεγαλώσει, αλλά και το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζούμε δεν είναι βοηθητικά στην κατεύθυνση της αποδοχής της διαφορετικότητας, είναι πολύ δύσκολο να δείτε τι μπορείτε να κάνετε, όταν το παιδί σας μοιράζεται μαζί σας κάτι τέτοιο.
- Σίγουρα, το να προσποιείστε πως δε συμβαίνει κάτι, δεν αποτελεί ενδεδειγμένο τρόπο αντίδρασης, ούτε εξαφανίζει αυτό που εμφανίζεται στην αντίληψή σας ως πρόβλημα, η ταυτότητα δηλαδή του παιδιού σας. Το παιδί σας θα συνεχίζει να διαχειρίζεται μόνο του κάτι για το οποίο είναι τόσο σημαντικό να έχει τη στήριξή σας.

- Όταν αισθανθείτε έτοιμος/η μιλήστε με το παιδί σας, ρωτήστε πώς αισθάνεται. Είναι πολύ πιθανό να νιώθει ανακούφιση, φόβο, ανασφάλεια. Ωστόσο, είναι σημαντικό να γνωρίζετε ότι και το ίδιο μπορεί να είναι ακόμη μπερδεμένο και να νιώθει σύγχυση. Δεν είναι κάτι εύκολο να διαχειριστεί. Πρόκειται για κάτι που είναι πάντα παρόν, αλλά συγχρόνως είτε έχει ελάχιστα ερεθίσματα από το περιβάλλον προκειμένου να ενταχθεί ή αυτά τα ερεθίσματα είναι αρνητικά (στερεότυπα, αρνητικές στάσεις, απόρριψη).

Δε μου το λέει αλλά το ξέρω. Θέλω να βοηθήσω.

- Συχνά, ενώ το παιδί σας δε σας έχει εκμυστηρευτεί κάτι τέτοιο, το γνωρίζετε αλλά δεν ξέρετε πώς να ξεκινήσετε το συζητάτε μαζί του. Πολλά παιδιά έχουν δυσκολία να διαχειριστούν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους σχετικά με τη σεξουαλικότητά τους, νιώθουν τα ίδια μπερδεμένα. Άλλα παιδιά μπορεί να νιώθουν πως οι γονείς τους θα τα απορρίψουν.
- Δώστε στον εαυτό σας χρόνο και την ευκαιρία να αναζητήσει απαντήσεις σε αυτά τα ζητήματα. Επικοινωνήστε διακριτικά μια ατμόσφαιρα αποδοχής, ώστε το παιδί σας να νιώσει ασφαλές, όταν εκείνο το επιθυμήσει να το μοιραστεί μαζί σας, όπως εκείνο το επιθυμεί.
- Είναι σημαντικό να επιλέξετε και να έχετε σκεφτεί καλά τον τρόπο που θα μοιραστείτε αυτή τη γνώση και πως θα χειριστείτε αντιδράσεις. Φυσικά, χρειάζεται να μιλήστε στο παιδί σας. Πρόκειται για τη δική του ζωή! Εκείνο θα αποφασίσει τότε, σε ποιο πλαίσιο και σε ποιους/ες θα κοινοποιήσει την ταυτότητά του/της.

Δεν πρόκειται για κάτι που θα περάσει!

- Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν είναι κάτι που το διαλέγουμε, αλλά κάτι που διαμορφώνεται χωρίς να έχει προσδιοριστεί ερευνητικά ο ρόλος που παίζουν προσωπικοί, πολιτισμικοί, θρησκευτικοί, κοινωνικοί και βιολογικοί παράγοντες. Πρόκειται για αλληλεπίδραση παραγόντων. Παρατηρείται ιστορικά και σε διαφορετικές κοινωνίες, ενώ η αντιμετώπισή του διαφέρει από την απόλυτη ένταξη -ως συστατικό στοιχείο της ανθρώπινης ποικιλομορφίας-, έως την απόρριψη και την περιθωριοποίηση. Οι σύγχρονες κοινωνίες αναγνωρίζουν την ευθύνη που έχουν επιδείξει διαχρονικά στον τραυματισμό και την απομόνωση ΛΟΑΤΚΙ ανθρώπων μέσω του αποκλεισμού και των διακρίσεων εις βάρος τους, καθώς και μέσω αμφίβολων ιατρικών/ψυχιατρικών προσεγγίσεων, και συνειδητά επιδιώκουν να ανατρέψουν αυτό το προηγούμενο μέσα και από θεσμικά μέτρα. Εσείς καλείστε μαζί με το παιδί σας και άλλους/ες να γίνετε μέρος αυτής της ανατροπής.

Δεν είναι το τέλος του κόσμου! Είναι μια νέα αρχή!

- Δεν υπάρχει κάτι που χρειάζεται να αλλάξει το παιδί σας. Χρειάζεται να το αποδεχτείτε και να ζήσετε με αυτό. Μπείτε μαζί του σε ένα νέο ταξίδι αναζήτησης γνώσης, κοινής εμπειρίας, αλλαγής. Σκεφτείτε και συζητήστε με θετικούς όρους για τη σεξουαλικότητα και την ταυτότητα φύλου. Υποστηρίξτε το παιδί σας και πιστέψτε πως μπορεί να έχει μια ευτυχισμένη ζωή ως ΛΟΑΤΚΙ άτομο. Πολλές φορές, το χειρότερο που μπορεί να συμβεί στο παιδί σας, είναι η απόρριψη από το πιο οικείο περιβάλλον.

- Δεν είναι εύκολο! Απαιτείται από σας να κάνετε αυτό που κάνει το παιδί σας χωρίς στήριξη. Να εκπαιδεύσετε τον περίγυρό σας σε αυτά τα ζητήματα. Να βρίσκεστε σε εγρήγορση και να αντιμετωπίζετε τον λόγο, τις εκφράσεις και τις συμπεριφορές που διαμορφώνουν ένα απορριπτικό περιβάλλον για την έκφραση της ταυτότητας φύλου και του σεξουαλικού προσανατολισμού.

Γνωρίζετε ότι...

- Παιδιά που έχουν τη στήριξη των γονιών τους στη διαδικασία συνειδητοποίησης και κοινοποίησης της ταυτότητάς τους είναι περισσότερο πιθανό να βαδίσουν σε αυτή τη διαδικασία με περισσότερη σιγουριά, να αντιμετωπίσουν τις διακρίσεις με περισσότερη αποφασιστικότητα και να ζήσουν μια ευτυχισμένη ζωή, όσο το επιτρέπουν άλλοι παράγοντες που δε σχετίζονται με το φύλο ή τη σεξουαλικότητα.

Χρήσιμα Κείμενα/Υλικό από άλλους φορείς

- Πολύχρωμο Σχολείο (2017) (επιμ.): [Υποστηρικτικές Οικογένειες, Υγιή Παιδιά, Υποστηρίζοντας Οικογένειες με παιδιά Λεσβίες, Γκέι, Αμφιφυλόφιλα ή Τρανς](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2016) (επιμ.): [Εξάλειψη των Διακρίσεων σε βάρος Παιδιών και Γονέων που βασίζονται στο Σεξουαλικό Προσανατολισμό ή/και την Ταυτότητα Φύλου](#)

Για εκπαιδευτικούς...

Τι είπαν...

Ήμουν στο σχολείο και είχα πιάσει μία συζήτηση με την υποδιευθύντριά μας, η οποία ισχυριζόταν ότι είχε πτυχίο ψυχολογίας, και μου είχε πει ότι (η ταυτότητα φύλου) είναι το ίδιο πράγμα με την ομοφυλοφιλία, την κτηνοβασία και την παιδεραστία. Το να το λέει αυτό ένας άνθρωπος που μπαίνει να κάνει μάθημα σε τόσα παιδιά... περνάνε τόσα παιδιά από τα χέρια της και αυτά τα παιδιά υιοθετούν αυτές τις απόψεις.

Τα παιδιά μας βρίσκονται σε μια πολύ ευάλωτη θέση. Στο σχολείο επιλέγουν την σιωπή. Η οικογένειά μας δεν υπάρχει. Δεν υπάρχει ούτε στα βιβλία, ούτε στο παιδαγωγικό υλικό, δεν υπάρχει ούτε στις κουβέντες που θα πει ο δάσκαλος ή η δασκάλα ή ο νηπιαγωγός. Δεν υπάσχει πουθενά.

Ήμουν σε όλα τα χρόνια του λυκείου μόνη πάντα στο διάλειμμα και κανένας καθηγητής δεν ρώτησε τι συμβαίνει με αυτό το παιδί. Θεωρούσαν ότι είμαι κουρασμένη από το πολύ διάβασμα.

... η επίδοσή μου ως προς τα μαθήματα είχε πέσει... δεν είχα το κουράγιο και τη δύναμη να αντιμετωπίσω όλο αυτό και να είμαι καλή μαθήτρια. Δεν γίνεται. Πρέπει να δώσεις τη δύναμή σου και να εστιάσεις σε ένα πράγμα. Αυτός ο ψυχολογικός πόλεμος που συμβαίνει εκείνα τα χρόνια μέσα σου, είναι τρομερό πράγμα.

Όταν απευθύνθηκα στους καθηγητές και έφθασα μέχρι και τον διευθυντή, το μόνο που μου είπε είναι ότι «καλά κάνουν και σου τα λένε αυτά, τι περιμένεις».

Συνήθεις μορφές διακρίσεων

- Προσβολές και υποτιμητικός λόγος για την ομοφυλόφιλη σεξουαλικότητα ή τα θέματα ταυτότητας φύλου.
- Εκφοβισμός απέναντι σε ΛΟΑΤΚΙ παιδιά.
- Ανοχή και ενθάρρυνση συμπεριφορών διάκρισης από συναδέλφους/ισσες.
- Ακραίες συμπεριφορές εκπαιδευτικών.
- Ακραίες συμπεριφορές και παρεμβάσεις γονέων.

- Απουσία αναπαραστάσεων και αναφορών που συνδέονται με θέματα ΛΟΑΤΚΙ τόσο από το εκπαιδευτικό υλικό όσο και από την εκπαιδευτική διαδικασία. Τα ζητήματα φύλου και σεξουαλικότητας δε συζητιούνται ή συζητιούνται με έναν τρόπο που αναπαράγει κυρίαρχες αντιλήψεις και στερεότυπα.

Πεδία δράσης

Ταυτότητες: αυτοπροσδιορισμός και ιδιωτικότητα

- Ζητείστε βοήθεια σε σχέση με το πώς μπορείτε διαχειριστείτε ΛΟΑΤΚΙ ζητήματα.
- Εκπαιδεύετε και χρησιμοποιείτε συνειδητά έναν τρόπο συμπεριληπτικό που δεν αναπαράγει στερεότυπα και παραδοσιακούς έμφυλους ρόλους (π.χ. αποφυγή της χρήσης του καθολικού αρσενικού, προσφώνηση των τρανς παιδιών με το γένος που επιθυμούν, απαίτηση από την υπόλοιπη τάξη να κάνει το ίδιο).
- Σεβαστείτε την ιδιωτικότητα των ΛΟΑΤΚΙ παιδιών. Η κοινοποίηση της ταυτότητας αποτελεί μια προσωπική διαδικασία που απαιτεί διαχείριση και δε χρειάζονται κάποιον/α να το κάνει για τα ίδια.

Έμφυλες διαστάσεις της εκπαίδευσης

- Χρησιμοποιείτε το θηλυκό και το αρσενικό στις προσφωνήσεις σας αλλά μη διαχωρίζετε σε αγόρια και κορίτσια. Αποφύγετε γενικεύσεις και αναζητείστε υλικό το οποίο περιγράφει τη ρευστότητα του φύλου, τις κοινωνικές προσδοκίες για το φύλο και τον τρόπο με τον οποίο εντασσόμαστε σε αυτές.
- Ενθαρρύνετε συζητήσεις που δείχνουν πώς οι κοινωνικοί ρόλοι και προσδοκίες απαιτούν συγκεκριμένες συμπεριφορές και τον τρόπο που αυτές επηρεάζουν τις επιλογές και τη ζωή των ανθρώπων.
- Αποφύγετε σχόλια και αναφορές που αφορούν τις σχέσεις των παιδιών, υποθέτοντας πως τα κορίτσια ενδιαφέρονται για τα αγόρια και όλα τα αγόρια για τα κορίτσια. Χρησιμοποιείτε ουδέτερους όρους (π.χ. το πρόσωπο που σε ενδιαφέρει).
- Ανάλογα με την τάξη, παρουσιάστε χαρακτήρες και υλικό που συνδέεται με τη ΛΟΑΤΚΙ εμπειρία (π.χ. σημαντικά ΛΟΑΤΚΙ πρόσωπα και γεγονότα ή, ενδεικτικά, το βιβλίο «Ορλάντο» της Βιρτζίνια Γουλφ).

Συμπεριφορές διάκρισης, ομοφοβικός/τρασφοβικός και σεξιστικός λόγος

- Μην αφήνετε ασχολίαστες εκφράσεις που υποτιμούν άτομα για τη σεξουαλική τους ταυτότητα και έκφραση ή για την ταυτότητα φύλου τους. Όταν ακούτε εκφράσεις, όπως «αυτό είναι αδελφίστικο», εξηγήστε πως η έκφραση αποτελεί υποτιμητική αναφορά σε ένα πρόσωπο λόγω του σεξουαλικού του προσανατολισμού. Χρησιμοποιείτε την ευκαιρία για να αναφερθείτε σε άλλες αντίστοιχες εκφράσεις όπως την ευρέως διαδεδομένη χρήση της λέξης «πούστης» ή «πουστιά» ως συνώνυμο της απάτης. Αναρωτηθείτε για ποιο λόγο η σεξουαλική έκφραση ενός ατόμου αποτελεί στοιχείο υποτίμησης. Αναζητείστε τους λόγους και τον τρόπο που η σεξουαλικότητα αποτέλεσε ιστορικά πεδίο διαμάχης, απαγορεύσεων και περιορισμών. Αναδείξτε παραδείγματα από την ανθρώπινη ιστορία και πολιτισμό

για την έκφραση της σεξουαλικότητας και του φύλου. Δώστε έμφαση στον κεντρικό ρόλο που έπαιξε στη συγκρότηση των σύγχρονων δημοκρατικών κοινωνιών η αναγνώριση της καταπίεσης μειονοτήτων. Αν δεν είστε έτοιμος/η να ανοίξετε μια τέτοια κουβέντα αναζητείστε υλικό και στήριξη, και παράλληλα διευκρινίστε ότι δεν είναι ανεκτή η χρήση τέτοιων εκφράσεων.

- Σταματήστε τις προσβολές και τις συμπεριφορές διάκρισης. Ακόμη κι αν δεν μπορείτε να εξηγήσετε γιατί μια συμπεριφορά ή μια έκφραση δεν είναι ανεκτή, είναι σημαντικό να κάνετε σαφές πως αυτή η συμπεριφορά δεν είναι ανεκτή. Μια τέτοια στάση στέλνει ένα σημαντικό μήνυμα στήριξης προς τα παιδιά που δέχονται τη διάκριση άμεσα, αλλά και προς εκείνα που τη δέχονται έμμεσα.
- Προετοιμαστείτε κατάλληλα για το πώς θα αντιμετωπίσετε μια συμπεριφορά διάκρισης. Αναζητείστε υποστηρικτικό υλικό από φορείς για να σας στηρίξουν. Προετοιμαστείτε κατάλληλα και βρείτε τη σωστή στιγμή να εξηγήσετε γιατί η συμπεριφορά ή αυτό που ειπώθηκε είναι προσβλητικό. Σε μαθήματα όπου μπορούν να ενταχθούν ζητήματα έμφυλων στερεότυπων και διακρίσεων, προσπαθήστε να εντάξετε και ζητήματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού. Εξηγείστε τι είναι τα στερεότυπα, πως λειτουργούν, πως επηρεάζουν τις ζωές των παιδιών.
- Μην αγνοείτε τα περιστατικά διάκρισης και εκφοβισμού! Αυτό στέλνει το μήνυμα πως οι συμπεριφορές αυτές είναι ανεκτές. Μην φοβάστε πως η παρέμβασή σας μπορεί να κάνει τα πράγματα χειρότερα. Οποιαδήποτε δράση δείχνει τα όρια μιας συμπεριφοράς. Δώστε χρόνο αργότερα για την εκπαίδευσή σας.
- Αποφύγετε την τήρηση ίσων αποστάσεων ανάμεσα σε θύτη και θύμα. Μην περιμένετε από τα ίδια τα παιδιά που υφίστανται διακρίσεις να βάλουν όρια και να προστατεύσει τον εαυτό τους. Μη δικαιολογείτε το θύτη (π.χ. «δεν το ήθελε» ή «συμβαίνουν αυτά»).
- Ζητείστε βοήθεια για να διαχειριστείτε ακραίες συμπεριφορές συναδέλφων/ισσών.
- Βρείτε τρόπο να στηρίξετε ΛΟΑΤΚΙ παιδιά γιατί το έχουν ανάγκη και η συμβολή σας είναι καθοριστική!
- Βρείτε ένα τρόπο ή αξιοποιείτε υπάρχοντες τρόπους αναφοράς περιστατικών εκφοβισμού. Σε αυτές τις αναφορές είναι σημαντικά ο προσδιορισμός του χρόνου, ο τόπος, η παρουσία μαρτύρων ή όχι, η μορφή που παίρνει το περιστατικό (π.χ. χρήση λεκτικής ή σωματικής βίας), η αντίδραση του ατόμου που έγινε στόχος, ο τρόπος αντίδρασής του/της. Εκπαιδεύστε τα παιδιά και δώστε τους χώρο ώστε να μοιραστούν τέτοιου είδους εμπειρίες μέσω μιας διακριτής διαδικασίας (π.χ. ενός κουτιού αναφοράς περιστατικών).
- Φτιάξτε εντός του σχολικού πλαισίου μια συμμαχία ενάντια στον εκφοβισμό κάθε είδους! Δημιουργήστε έναν ασφαλή χώρο και οργανώστε σχετικές δραστηριότητες.
- Εκπαιδεύστε τα παιδιά ώστε να αντιστέκονται στον εκφοβισμό: Να στέκονται δίπλα στα θύματα, να αποχωρούν μαζί τους και να αναφέρουν το περιστατικό στους/στις εκπαιδευτικούς. Είναι σημαντικό σε αυτήν την περίπτωση τα παιδιά να σας εμπιστευθούν και να μην αισθάνονται ότι «καρφώνουν» συμμαθητές/τριές τους. Ο εκφοβισμός δεν είναι κάτι που «λύνεται» μεταξύ των παιδιών. Είναι ευθύνη του σχολείου, να μάθει, να προστατεύει τα παιδιά, να εξηγεί και να εκπαιδεύει.

Παιδιά με ΛΟΑΤΚΙ γονείς - ΛΟΑΤΚΙ γονεϊκότητα

- Λειτουργήστε με την υπόθεση πως κάποια παιδιά στο σχολείο σας έχουν ΛΟΑΤΚΙ γονείς. Κάτι το οποίο είναι πραγματικότητα! Δημιουργείστε ένα κλίμα όπου μπορούν να αναγνωρίσουν τους εαυτούς τους και την εμπειρία τους. Ο υποτιμητικός λόγος για την ομοφυλόφιλη σεξουαλικότητα στρέφεται ενάντια στα ίδια.
- Χρησιμοποιείστε ουδέτερους όρους για να απευθυνθείτε στους γονείς τους (π.χ. κηδεμόνες, άνθρωποι που τα φροντίζουν). Μη μιλάτε θεωρώντας δεδομένο το σχήμα της πυρηνικής οικογένειας, το οποίο αποκλείει την εμπειρία παιδιών μονογονεϊκών, παιδιών που μπορεί να ζουν σε δομές, παιδιών που μπορεί να ζουν σε ανάδοχες οικογένειες ή παιδιών που μπορεί να αντιμετωπίζουν βία μέσα στο σπίτι. Αναζητείστε εκπαίδευση και ενημερωθείτε για τις μορφές συμβίωσης και τις οικογένειες. Χρησιμοποιείστε ημέρες όπως η γιορτή της Μητέρας ή του Πατέρα ως αφορμή, προκειμένου τα παιδιά να κάνουν ή να σκεφτούν κάτι για δικούς τους «σημαντικούς ανθρώπους».

Απαντήσεις σε αιτήματα μαθητών/τριών

- Είναι πολύ πιθανό μαθητές και μαθήτριες να σας απευθύνουν ερωτήσεις για θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου ή/και να ζητήσουν τη στήριξή σας για τη διαχείριση σχετικών ζητημάτων (π.χ. εκφοβισμός, οργανωμένη επιθετικότητα απέναντι σε μαθητές/τριες λόγω ταυτότητας φύλου, προστασία ζευγαριών του ίδιου φύλου, θέματα ντυσίματος για τρανς παιδιά, χρήση τουαλετών από τρανς παιδιά, κ.λπ.). Για να μπορέσετε να ανταποκριθείτε, **αναζητήστε πληροφορίες** για: τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, τη διεμφυλικότητα, τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου, τον εκφοβισμό, τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, τους ΛΟΑΤΚΙ γονείς, τα ΛΟΑΤΚΙ παιδιά

Γνωρίζετε ότι...

- Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA), το 76% (τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό στην Ευρώπη) των ερωτώμενων από την Ελλάδα δήλωσε ότι πάντα ή συχνά κατά τη σχολική του ζωή –σε ηλικία μικρότερη των 18 ετών- απέκρυπτε ότι είναι ΛΟΑΤΚΙ.
- Επίσης, σύμφωνα με την ίδια έρευνα το 25% των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα από την Ελλάδα, δήλωσε ότι έχει υποστεί διάκριση ή παρενόχληση από το προσωπικό του σχολείου ή του πανεπιστημίου λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου.
- Επιπλέον, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το 25% των τρανς ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα και βρίσκονται στην εκπαίδευση (σχολείο ή πανεπιστήμιο) ή το/τα παιδί/ά τους πηγαίνουν στο σχολείο ή στο πανεπιστήμιο, δήλωσε ότι έχει βιώσει διάκριση από το προσωπικό του σχολείου ή του πανεπιστημίου (έως κα 12 μήνες πριν την έρευνα).
- Τέλος, η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες όπου είναι λιγότερο πιθανό τα τρανς άτομα να βιώσουν θετική ατμόσφαιρα στο σχολείο, καθώς και στις χώρες με τη χαμηλότερη κατάταξη σε ό,τι αφορά το πόσο ικανοποιημένα με τη ζωή τους δηλώνουν τα τρανς άτομα.

Χρήσιμα Κείμενα/Υλικό από άλλους φορείς

- Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας: [Ενημερωτικό φυλλάδιο με Οδηγίες Αντίδρασης σε Περιστατικά βίας/διάκρισης](#)
- Θεοφιλόπουλος, Θ. & Σπίνου, Ε. (2015) - Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας: [Ομοφοβία και Τρανσφοβία στην Ελλάδα. Ένας Οδηγός για Επαγγελματίες αλλά και κάθε Ενδιαφερόμενο Πολίτη](#)
- Κογκίδου, Δ. (2016): [Όλα τα Παιχνίδια για Όλα τα Παιδιά: Υλικό Ευαισθητοποίησης για τους/τις Εκπαιδευτικούς των Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης](#)
- Οικογένειες Ουράνιο Τόξο (2017): [GBTQI Γονείς και Σχολείο: Ένας οδηγός για Νηπιαγωγούς και Δασκάλους](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2016) (επιμ.): [Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικών για μια Συμπεριληπτική Εκπαίδευση σε ζητήματα Σεξουαλικού Προσανατολισμού, Ταυτότητας Φύλου και Χαρακτηριστικών Φύλου](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2017), [Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Διαχείριση Πρακτικών Ζητημάτων που προκύπτουν στη Σχολική Ζωή για μια Συμπεριληπτική Εκπαίδευση σε ζητήματα Σεξουαλικού Προσανατολισμού, Έκφρασης, Ταυτότητας Φύλου και Χαρακτηριστικών Φύλου](#)
- Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης & Συνήγορος του Πολίτη (2012): [Σχέσεις Δημοσίων Υπαλλήλων & Πολιτών: Οδηγός Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς, Οι Δημόσιοι Υπάλληλοι στην υπηρεσία του δημόσιου συμφέροντος και των πολιτών](#)

Για επαγγελματίες στον χώρο της υγείας...

Τι είπαν...

Όταν μιλάμε για ασθενείς τελικού σταδίου που μπορεί να έχουν καρκίνο, ασθενείς οι οποίοι χρήζουν άμεσης βοήθειας και φυσικά μεγαλύτερης ηλικίας, ανθρώπους που δεν είχαν ποτέ οικογένειες ή δεν είχαν παιδιά, εκεί τι γίνεται; **Απλά πεθαίνουν.** Δηλαδή οι άνθρωποι που κάνουν την παρηγορητική φροντίδα, θα πρέπει να έχουν ενημέρωση, όσον αφορά και το κομμάτι του φύλου, της ταυτότητας και γενικότερα να έχουν επαφή με τη ΛΟΑΤΚΙ Κοινότητα.

Τι θα γίνει αν ο γιατρός αρχίσει να μιλάει έτσι; **Αν ο γιατρός αρχίσει να μιλάει για τους πούστηδες,** προτού μάθει για την δική μου σεξουαλικότητα; Εγώ τι σχέση θα έχω μετά με τον γιατρό μου; Πώς θα μπορέσω μετά εγώ να του εκμυστηρευτώ ευαίσθητες πληροφορίες;

Είμαι στο διάδρομο, λοιπόν, όπως με βλέπετε τώρα, βγαίνει η νοσηλεύτρια, φωνάζει, με ονοματίζει με το αρσενικό γένος και μου χτυπάει τον ώμο και μου λέει «περάστε». Τρελάθηκα. Με στοχοποίησαν, με εξευτέλισαν, με κακοποίησαν και το μόνο που έγινε ήταν το να δοθεί βήμα, **να στραφεί όλος ο διάδρομος και να με κοιτάζει δεν μπορώ να σας πω πώς!**

Μου λέει ο γιατρός: «άμα θέλεις να δώσεις αίμα έλα στο ιδιωτικό μου γραφείο που είναι σε αυτό το νοσοκομείο, να σου κάνουμε κάποιες εξτρά εξετάσεις πέρα από αυτές που ήδη έχεις κάνει και που δείχνουν ότι είσαι εντάξει για να πας να δώσεις αίμα». Και σκέφτομαι, **συγχαρητήρια που προσεγγίζεις ένα παιδί 18 χρονών που είναι από τα λίγα ευαίσθητοποιημένα άτομα για την αιμοδοσία και του λες «εντάξει θα μπορούσες, αλλά δεν εμπιστεύομαι τις εξετάσεις που έχεις κάνει ήδη. Ας το ξαναδούμε».** Κι εκεί καταλαβαίνεις πως η κοινοποίηση της ταυτότητάς σου στο ιατρικό πλαίσιο αντιμετωπίζεται με καχυποψία και υποβολή σε βασανισμό.

Γιατί να ασχοληθώ; Αντιμετωπίζω τους/τις ασθενείς μου με τον ίδιο τρόπο!

- Όσο τα ΛΟΑΤΚΙ θέματα μένουν στην αφάνεια ή τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα εισέρχονται σε ένα περιβάλλον όπου η ετεροφυλοφιλία θεωρείται ο κανόνας, είναι πολύ πιθανό να φοβούνται ότι θα κακοποιηθούν ή ότι δε θα τους παρασχεθούν οι υπηρεσίες που επιθυμούν, και να αποκρύψουν σημαντικές λεπτομέρειες κρίσιμες για την υγεία τους από φόβο μήπως υποστούν διάκριση ή στοχοποιηθούν. Αυτό μπορεί να έχει

ως αποτέλεσμα να μην έχουν τελικά πρόσβαση σε υπηρεσίες κρίσιμες για την υγεία τους.

- Τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα ακροβατούν ανάμεσα στην απόκρυψη ή την (μερική) αποκάλυψη στοιχείων της ταυτότητάς τους για να αποφύγουν προκαταλήψεις και διάκριση, αναλαμβάνοντας συγχρόνως το ρίσκο να μην λάβουν πληροφορίες, οι οποίες είναι χρήσιμες και κρίσιμες για την υγεία τους.
- Το αίσθημα ανασφάλειας μπορεί να οδηγήσει ΛΟΑΤΚΙ άτομα στην αποφυγή των υπηρεσιών υγείας, με αποτέλεσμα τη μη λήψη ιατρικών υπηρεσιών ή την επιδείνωση μιας κατάστασης η οποία θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί πολύ εύκολα, σε τέτοιο βαθμό που να κινδυνεύει ακόμα και η ζωή τους.

Συνήθεις μορφές διακρίσεων

- ΛΟΑΤΚΙ άτομα αναφέρονται σε περιστατικά διάκρισης και διαπόμευσης από το προσωπικό υπηρεσιών υγείας.
- Τρανς άτομα αναφέρουν την επιμονή του προσωπικού υπηρεσιών υγείας να χρησιμοποιεί και να προσφωνεί τρανς άτομα με άλλο γένος από αυτό με το οποίο τα ίδια τα άτομα επιθυμούν να αυτοπροσδιορίζονται. Ο σεβασμός στον αυτοπροσδιορισμό αποτελεί κεντρικό ζήτημα στο πεδίο της παροχής υπηρεσιών υγείας σε τρανς άτομα και η άρνηση του αυτοπροσδιορισμού αποτελεί βασικό πεδίο διάκρισης και απαξίωσής τους.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα κινδυνεύουν να υποστούν διάκριση σε χώρους υπηρεσιών υγείας από άλλους/ες ασθενείς ή τους/τις συνοδούς τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι σημαντικό οι δομές υγείας και οι επαγγελματίες σε αυτές να παίρνουν θέση και να επικοινωνούν με ρητό τρόπο ότι περιστατικά διάκρισης που στοχοποιούν άτομα λόγω ταυτότητας φύλου ή/και σεξουαλικού προσανατολισμού, δεν είναι ανεκτά.
- Το ιατρικό προσωπικό είναι πιθανό να αντιμετωπίζει με καχυποψία άτομα λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου τους (π.χ. ότι δηλαδή θα αποκρύψουν πληροφορίες, θα πουν ψέματα) και να τα υποβάλει σε περιττές και χρονοβόρες εξετάσεις. Σε αυτό συμβάλλει και η σύνδεση της ομοφυλοφιλίας με τον HIV, που συχνά ενεργοποιεί ακραίες συμπεριφορές προφύλαξης. Η κατάσταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα άτομα να μην κοινοποιούν το σεξουαλικό τους προσανατολισμό λόγω του φόβου της ενεργοποίησης στερεοτυπικών υποθέσεων για την υγεία τους.
- Ο σεξουαλικός προσανατολισμός ενός ατόμου συχνά αντιμετωπίζεται ως η αιτία για όλα τα συμπτώματα που παρουσιάζει ο/η ασθενής, ακόμα και όταν αυτό το δεδομένο είναι άσχετο ή παίζει μικρό ρόλο στην εμφάνιση αυτών των συμπτωμάτων. Παρόλα αυτά το ιατρικό προσωπικό συχνά εστιάζει στο σεξουαλικό προσανατολισμό του ατόμου δημιουργώντας ενοχές για αυτό που του συνέβη.
- Πολλοί/ές επαγγελματίες υγείας περιγράφουν την ομοφοβική και τρανσφοβική γλώσσα ως αστείο ή ως αθώο κουτσομπολιό ή ως στοιχείο οικειότητας στη σχέση τους με τους/τις ασθενείς. Ωστόσο, η ανοιχτή χρήση ομοφοβικής και τρανσφοβικής γλώσσας, η οποία παρουσιάζεται ως αστείο, τους/τις καθιστά συμμετόχους/ες στην κυρίαρχη τάση απαξίωσης των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και του στιγματισμού της ΛΟΑΤΚΙ ταυτότητας ως «άλλης», ως διαφορετικής, ως υποτιμημένης. Ο λόγος αυτός είναι προσβλητικός και κάθε τέτοιο «αστείο» εμπεριέχει μια τοποθέτηση του τύπου «ας

μιλήσουμε εδώ ως άνδρες, ως κανονικοί». Υποθέτει δηλαδή την ετεροφυλία ως κανόνα και ως κυρίαρχο πλαίσιο αλληλεπίδρασης για όλους/ες. Αυτές οι συμπεριφορές περιορίζονται όταν η ετεροφυλοφιλία δεν λανθάνει ως ο κανόνας, δηλαδή όταν οι επαγγελματίες και οι χώροι υπηρεσιών υγείας στέλνουν ξεκάθαρο μήνυμα σχετικά με τη μη ανοχή ομοφοβικής και τρανσφοβικής συμπεριφοράς και λόγου.

Επιπλέον:

- Επαγγελματίες υγείας είναι πιθανό να προβαίνουν σε υποθέσεις βάσει των κυρίαρχων στερεοτύπων για τους/τις ΛΟΑΤΚΙ ασθενείς και να τις εκφράζουν ως μέρος της επικοινωνίας και μιας στρεβλής αντίληψης οικειότητας με τους/τις ασθενείς τους (π.χ. ότι έχουν έντονη σεξουαλική δραστηριότητα ή ότι αλλάζουν συχνά ερωτικούς/ές συντρόφους).
- Παρόλο που είναι πιθανό ένα ΛΟΑΤΚΙ άτομο να έχει αυξημένες ανάγκες στήριξης και φροντίδας, η υπόθεση πως όλα τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα χρειάζονται ψυχοθεραπευτική στήριξη και φροντίδα είναι προβληματική.
- Χωρίς αυτό να αφορά αποκλειστικά το χώρο της υγείας, συχνά υπάρχει υπερβολική έκφραση ανησυχίας και έμφαση στους κινδύνους που συνεπάγεται η έκφραση της ΛΟΑΤΚΙ ταυτότητας. Αυτό μπορεί να γίνεται με καλοπροαίρετη διάθεση το μήνυμα όμως που στέλνει στα ΛΟΑΤΚΙ άτομα πως «θα ήταν καλύτερα να κρύβονται».
- Μια ιδιαίτερη περίπτωση αποτελούν ΛΟΑΤΚΙ άτομα μεγαλύτερης ηλικίας τα οποία μεγαλώνοντας σε χρονικές περιόδους ιδιαίτερα σκληρές και απορριπτικές για τα ζητήματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού δεν είχαν την ευκαιρία να αναπτύξουν σχέσεις οικειότητας ή μπορεί να βίωσαν την απόρριψη από το στενό τους περιβάλλον. Ως αποτέλεσμα, είναι πιθανό να βιώνουν μοναχικά επώδυνες καταστάσεις υγείας ή το τελικό στάδιο χρόνιων ασθενειών.

Ιδιαίτερα για τα τρανς άτομα

- Η απαίτηση να δώσουν τα τρανς άτομα το «πραγματικό τους όνομα» ή το όνομα της ταυτότητάς τους, ενώ δεν είναι εκείνο με το οποίο έχουν παρουσιαστεί, συνιστά διάκριση. Το όνομα που χρησιμοποιεί το τρανς άτομο είναι το πραγματικό του/της όνομα. Αν απαιτούνται τα στοιχεία της ταυτότητας του/της ασθενούς, τότε το ιατρικό προσωπικό οφείλει να τα ζητά καθαρά ως τέτοια με όλη τη διακριτικότητα και τον σεβασμό που απαιτείται.
- Η χρήση των λέξεων «κανονικός» ή «κανόνας» ή «συνήθως» ή «μέσος όρος» που αναφέρονται στην ετεροκανονικότητα ή στα άτομα που το φύλο τους αντιστοιχεί σε αυτό με το οποίο έχουν καταγραφεί κατά τη γέννησή τους, τοποθετεί αυτόματα τα τρανς άτομα στον χώρο του «μη κανονικού».
- Η έκφραση περιέργειας ή η αδιακρισία και οι υποθέσεις για τη σεξουαλική ζωή ή τη διαπροσωπική ζωή του ατόμου συνιστούν διάκριση. Όπως όλοι/ες οι ασθενείς, έτσι και οι τρανς έχουν το ίδιο δικαίωμα στην ιδιωτικότητα. Στην περίπτωση των τρανς ατόμων, αυτή η αδιακρισία συχνά αφορά την προσωπική τους ιστορία ή/και ιστορικό επεμβάσεων, τα οποία δεν σχετίζονται με το πρόβλημα υγείας για το οποίο ζητούν να λάβουν ιατρικές υπηρεσίες. Επομένως, είναι σημαντικό να υπάρχει η επίγνωση πως κάποιες ερωτήσεις μπορεί να πληγώσουν.

- Η εστίαση στην ταυτότητα φύλου και τη σεξουαλικότητα ακόμη κι αν αυτή δε σχετίζεται με την παρεχόμενη φροντίδα, συνιστά επίσης διάκριση.
- Η έκφραση υποθέσεων για την προσωπική ιστορία των τρανς ατόμων που μεταφέρει cis και ετεροκανονικές υποθέσεις δεν πρέπει να εντάσσεται σε καμία περίπτωση στο πλαίσιο της παροχής ιατρικών υπηρεσιών. Για παράδειγμα, η χρήση εκφράσεων όπως: «αλλαγή φύλου» ή «έχουν γεννηθεί σε λάθος σώμα» προσβάλλει και υποτιμά την εμπειρία των τρανς ατόμων ή αποτελεί προβολή προσωπικών απόψεων και στάσεων (τα σώματα έχουν γένος). Ωστόσο, δυστυχώς τέτοιες εκφράσεις χρησιμοποιούνται εκτεταμένα ακόμη και από επαγγελματίες ψυχικής υγείας.

Για μια φιλική προς τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα ιατρική φροντίδα

- Κατανοείτε πως ο τρόπος που δράτε ή δεν δράτε επηρεάζει την πρόσβαση και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και μπορεί να αποκλείει άτομα από τη λήψη υπηρεσιών φροντίδας που είναι κρίσιμες για την υγεία τους.
- Εκπαιδευτείτε σε ΛΟΑΤΚΙ θέματα και αναπτύξτε συνεργασίες με ΛΟΑΤΚΙ οργανώσεις.
- Χρησιμοποιείτε ουδέτερους όρους αν δε είστε σίγουροι/ες για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να απευθυνθείτε σε ένα άτομο.
- Προστατεύετε τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα από περιστατικά διάκρισης και εκφοβισμού στο χώρο παροχής υπηρεσιών υγείας, τόσο από συναδέλφους/ισσές σας, όσο και από άλλους/ες ασθενείς, από συνοδούς, κ.λπ.

Γνωρίζετε ότι...

- Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA), σε ευρωπαϊκό επίπεδο, περίπου το 20% των τρανς ατόμων που συμμετείχαν, δήλωσε ότι έχει βιώσει διάκριση εξαιτίας της ταυτότητας φύλου του στον χώρο της υγείας ή των κοινωνικών υπηρεσιών.
- Επίσης, σύμφωνα με την ίδια έρευνα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το 10% των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων που συμμετείχαν δήλωσε ότι έχει υποστεί διάκριση από προσωπικό υπηρεσιών υγείας ή άλλων κοινωνικών υπηρεσιών λόγω ταυτότητας φύλου ή/και σεξουαλικού προσανατολισμού.
- Τέλος, λεσβίες που συμμετείχαν στην έρευνα, δηλώνουν ότι κατά τη χρήση ή την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες υγείας η συνηθέστερη κατάσταση που έχουν κληθεί να αντιμετωπίσουν εξαιτίας του σεξουαλικού τους προσανατολισμού είναι αδιάκριτες/απρεπείς συμπεριφορές σε ποσοστό 16%), ενώ τα τρανς άτομα δηλώνουν αντίστοιχα ότι πιο συχνά έχουν έρθει αντιμέτωπα με αδιάκριτες/απρεπείς συμπεριφορές (21%), με αγνόηση των ιδιαίτερων αναγκών τους (17%) και με πίεση για υποβολή τους σε ιατρικά ή ψυχολογικά τεστ (15%).

Χρήσιμα Κείμενα/Υλικό από άλλους φορείς

- Θεοφιλόπουλος, Θ. & Σπίνου, Ε. (2015) - Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας: [Ομοφοβία και Τρανσφοβία στην Ελλάδα. Ένας Οδηγός για Επαγγελματίες αλλά και κάθε Ενδιαφερόμενο Πολίτη](#)
- Γαλανού, Μ. (2014) - Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών: [Ταυτότητα και έκφραση φύλου. Ορολογία, διακρίσεις, στερεότυπα και μύθοι](#)
- Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης & Συνήγορος του Πολίτη (2012): [Σχέσεις Δημοσίων Υπαλλήλων & Πολιτών: Οδηγός Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς, Οι Δημόσιοι Υπάλληλοι στην υπηρεσία του δημόσιου συμφέροντος και των πολιτών](#)

Για επαγγελματίες στον χώρο της ψυχικής υγείας...

Τι είπαν...

Ο ψυχολόγος στον οποίον πήγαινα τα επόμενα 3 χρόνια μου είπε ότι έχω και άλλη μία ασθενή η οποία ήταν λεσβία, αλλά τώρα στα 31 της παντρεύεται έναν άνδρα, οπότε πολύ υποσυνείδητα μου έδωσε το μήνυμα ότι θα θεραπευτείς, υπάρχει ελπίδα και για σένα.

Δηλαδή ότι ένα άτομο είναι τρανς ή λεσβία δεν σημαίνει ότι όλα προέρχονται μόνο από αυτό και αντιμετωπίζονται μόνο με βάση αυτό. Αυτό είναι το αντίστροφο του να το σβήνουμε. **Το να υπογραμμίζουμε μόνο αυτό, είναι το ίδιο με το να το σβήνουμε** ή να λέμε ότι δεν υπάρχει.

Κυκλοφορούν αρκετοί επαγγελματίες που διαφημίζουν ότι θεραπεύουν την ομοφυλοφιλία. Ουσιαστικά μιλάμε για ένα ανήλικο παιδί που οι γονείς του το πάνε εκεί επί τούτου και μπορεί να υποστεί πολύ μεγάλη κακοποίηση. Ουσιαστικά χρησιμοποιούν πάρα πολλούς τρόπους εκφοβισμού και δημιουργίας ενοχών, με αποτέλεσμα να τραυματίζεται ακόμα περισσότερο το άτομο και η σύγχυση να είναι ακόμα μεγαλύτερη.

Χρησιμοποιούν τη λέξη «διάγνωση», δηλαδή παθολογικοποιούν την τρανς κατάσταση, την ιατροκοποιούν που είναι τελείως λανθασμένο όλο αυτό. Τι θα πει διάγνωση; Θα διαγνώσεις ότι είναι τρανς; **Δηλαδή ότι έχει αυτή την πάθηση και θα του δώσουμε ένα χάπι να του περάσει του παιδιού;**

Γεγονότα

- Εξαιτίας της ομοφοβίας και της τρανσφοβίας, του κοινωνικού στίγματος και των διακρίσεων που υφίστανται λόγω ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού, ΛΟΑΤΚΙ άτομα βρίσκονται αντιμέτωπα με την απόρριψη και τη βία από το στενό οικογενειακό, το φιλικό και το ευρύτερο περιβάλλον.
- Η αντιμετώπιση της απόρριψης και η ανεπαρκής στήριξη από το οικείο περιβάλλον έχει επιπτώσεις στην ψυχική υγεία και μπορεί να οδηγήσει σε αναποτελεσματικούς τρόπους αντιμετώπισης όπως η χρήση ουσιών, η σεξουαλική συμπεριφορά υψηλού ρίσκου ή οι απόπειρες αυτοκτονίας. Επομένως, οι ανάγκες για ψυχολογική στήριξη είναι αυξημένες.

- Παρόλα αυτά, ο χώρος της παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας πολλές φορές απέχει από το να ανταποκρίνεται στις αυξημένες και εξειδικευμένες ανάγκες των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.

Συνήθεις διακρίσεις στο χώρο παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας

- Επαγγελματίες ψυχικής υγείας χρησιμοποιούν αμφιλεγόμενες και αντιεπιστημονικές πρακτικές (π.χ. «θεραπεία» της ομοφυλοφιλίας).
- Εντοπίζεται άγνοια των επαγγελματιών ψυχικής υγείας για τα θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού, με αποτέλεσμα να μη μπορούν να προσφέρουν κατάλληλες υπηρεσίες (π.χ. η σύγχυση της ταυτότητας φύλου και του σεξουαλικού προσανατολισμού).
- Υπηρεσίες και επαγγελματίες ψυχικής υγείας λειτουργούν με βάση την ετεροκανονικότητα (το πρότυπο και το «κανονικό» είναι η ετεροφυλόφιλη σχέση).
- Πολλοί/ές επαγγελματίες ψυχικής υγείας αισθάνονται φόβο απέναντι σε αυτό που δε γνωρίζουν και το αντιμετωπίζουν ως ξένο ή εχθρικό.
- Πολλοί/ές επαγγελματίες ψυχικής υγείας χρησιμοποιούν προσβλητικούς ή ακατάλληλους όρους, με ή χωρίς πρόθεση.
- Εξακολουθεί να είναι κυρίαρχη η ψυχιατροποίηση των θεμάτων ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού, η διατύπωση ερωτημάτων και η αναζήτηση απαντήσεων με όρους διάγνωσης και θεραπείας.
- Επαγγελματίες ψυχικής υγείας εκφράζουν αρνητικές στάσεις απέναντι σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα μετά από την κοινοποίηση της ταυτότητας.
- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας δε βλέπουν ή βλέπουν μόνο τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου του ατόμου σε κάθε ζήτημα ψυχικής υγείας που αυτό φέρει.
- Η διπολική αναπαράσταση της σεξουαλικότητας ακυρώνει την αμφισεξουαλική εμπειρία, τη θεωρεί ανώριμη ή μεταβατική.

Τι είναι σημαντικό να γνωρίζετε!

- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας είναι σημαντικό να κατανοήσουν πως η ομοφυλοφιλία και η αμφισεξουαλικότητα δεν αποτελούν ενδείξεις ψυχικής ασθένειας και πως υπάρχει ένα εύρος ταυτοτήτων φύλου, οι οποίες μπορεί να αντιστοιχούν ή όχι στο φύλο όπως αυτό καταχωρίστηκε κατά τη γέννηση του ατόμου.
- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας αναπαράγουν τις δικές τους στάσεις απέναντι στα θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου γεγονός που επηρεάζει την αξιολόγηση και τη θεραπευτική διαδικασία. Συνεπώς, είναι σημαντικό να έχουν επίγνωση για το βαθμό που οι υποθέσεις τους για τη σεξουαλικότητα και την ταυτότητα φύλου επηρεάζουν τον τρόπο που προσεγγίζουν τους ανθρώπους που απευθύνονται σε αυτούς.
- Στην περίπτωση ΛΟΑΤΚΙ ατόμων είναι σημαντικό να κατανοηθεί ο τρόπος που το κοινωνικό στίγμα (προκαταλήψεις, διακρίσεις και βία) και ο ετεροσεξισμός (η

υποτίμηση δηλαδή και ο στιγματισμός της μη ετεροφυλόφιλης συμπεριφοράς, ταυτότητας ή σχέσης) μπορεί να επηρεάσουν και να επιβαρύνουν την ψυχική τους υγεία, οδηγώντας πολλούς/ές στην απόκρυψη της ταυτότητάς τους. Αυτή η διαδικασία απόκρυψης συνδέεται με χρόνιες καταστάσεις άγχους και με επιδείνωση της καθημερινότητας του ατόμου. Συνεπώς, τα προβλήματα ψυχικής υγείας συνδέονται με τις διακρίσεις, τις αρνητικές κοινωνικές εμπειρίες και την προσπάθεια προστασίας του ατόμου από αυτές.

- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας οφείλουν να γνωρίζουν και να παρέχουν σωστή πληροφόρηση για τα θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού στα άτομα που τους απευθύνονται και να διερευνούν τον τρόπο που η διάχυτη παραπληροφόρηση για τα θέματα αυτά στην κοινωνία μπορεί να δημιουργεί σύγχυση. Ο ρόλος των επαγγελματιών ψυχικής υγείας δεν είναι να επιβάλλουν τις αξίες και πεποιθήσεις τους στα άτομα που απευθύνονται σε αυτούς/ές, αλλά να εξετάζουν επισταμένα την εμπειρία και τις σκέψεις του ατόμου και να το βοηθούν με την κατάλληλη γνώση, ώστε να κατανοήσει το ίδιο το άτομο την εμπειρία και τις σκέψεις του, καθώς και το πως αυτές σχετίζονται με τον τρόπο που βλέπει τον εαυτό του.
- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας είναι κρίσιμο να κατανοούν τον τρόπο που η υποτίμηση κάθε μη ετεροφυλόφιλης συμπεριφοράς, ταυτότητας ή σχέσης αποτελεί ιδεολογικό σύστημα που διαπερνά τη γλώσσα, τις θεωρίες και την ψυχοθεραπευτική πρακτική.
- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας χρειάζεται να κατανοούν πως τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα δημιουργούν σχέσεις για τους ίδιους λόγους για τους οποίους τα ετεροφυλόφιλα και τα cis άτομα συνάπτουν σχέσεις, καθώς επίσης ότι έχουν παρόμοια προβλήματα με αυτά που αντιμετωπίζουν τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια. Ωστόσο, με τον επιπρόσθετο επιβαρυντικό παράγοντα ότι οι σχέσεις τους δεν έχουν θεσμική αναγνώριση, υπόκεινται σε διακρίσεις και ως αποτέλεσμα αυτού δημιουργούν τα δικά τους δίκτυα υποστήριξης. Ακόμα, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας οφείλουν να εκτιμούν τις σχέσεις αυτές και να γνωρίζουν τους όρους με τους οποίους δημιουργούνται, τον καθοριστικό ρόλο της θεσμικής διάκρισης απέναντι στις ΛΟΑΚΤΙ οικογένειες και το ευρύτερο πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργούν.
- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας είναι απαραίτητο να κατανοούν την ποικιλομορφία της ανθρώπινης συμβίωσης που μπορεί να περιλαμβάνει από μονογονεϊκές οικογένειες ως διευρυμένες μορφές οικογενειακής συνύπαρξης, ανθρώπους με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, ανθρώπους του ίδιου ή του αντίθετου φύλου, εναλλακτικές μορφές οικογένειας. Ιδιαίτερα για τα τρανς άτομα, χρειάζεται να γίνει κατανοητό ότι η γονεϊκότητα μπορεί να λάβει πολλές μορφές.
- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας οφείλουν να κατανοούν πως τα παιδιά ΛΟΑΤΚΙ γονέων έρχονται αντιμέτωπα με τις στρεβλώσεις και τις προκαταλήψεις που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα και ότι οι ΛΟΑΤΚΙ γονείς υφίστανται θεσμική διάκριση που πολλές φορές έχει ως συνέπεια στην επιμέλεια των παιδιών, περιορισμούς κ.λπ.
- Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας πρέπει να κατανοούν την επίδραση που έχει η κοινοποίηση της σεξουαλικής ταυτότητας και της ταυτότητας φύλου στις οικογένειες των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Αυτό το γεγονός μπορεί να προκαλέσει κρίση στην οικογένεια και να οδηγήσει σε ακραίες μορφές βίας, εκδίωξη του παιδιού από το σπίτι, συναισθήματα οργής, ενοχών και ντροπής. Απαιτείται η αναγνώριση ότι τα μέλη της οικογένειας χρειάζεται να περάσουν ένα στάδιο προσαρμογής, να μάθουν,

να μπου σε μια διαδικασία προσωπικής κοινοποίησης, να αντιμετωπίσουν την απώλεια προσδοκιών, να γνωρίσουν το καινούριο, να διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους οι ίδιοι/ες ασκούν διάκριση, να δουν πως οι κοινωνικές προσδοκίες και το κοινωνικό στίγμα επιδρά στα συναισθήματα και τη στάση τους.

Γενικές κατευθύνσεις

- Αν δεν αισθάνεστε επαρκής ως επαγγελματίας για τη διαχείριση θεμάτων που σχετίζονται με την ταυτότητα φύλου και τον σεξουαλικό προσανατολισμό, μη διστάζετε να αναζητάτε την κατάλληλη κατάρτιση και εκπαίδευση ή να δέχεστε συμβουλευτική και εποπτεία, για να διασφαλίσετε ότι έχετε τις γνώσεις και την κατάρτιση να παρέχετε σχετικές υπηρεσίες.
- Ενημερωθείτε για τα ζητήματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού, τον τρόπο που αυτά αναδεικνύονται και προωθούνται από ΛΟΑΤΚΙ συλλογικότητες και τον τρόπο που αυτά εισέρχονται και συζητούνται στο κοινωνικό και πολιτικό πεδίο.
- Ενημερωθείτε για τον τρόπο που οι στάσεις και οι γνώσεις για την ταυτότητα και την έκφραση του φύλου και το σεξουαλικό προσανατολισμό επηρεάζουν τον τρόπο που παρέχετε υπηρεσίες απέναντι σε τρανς άτομα.
- Κατανοείτε τη σημασία που έχει η κοινωνική αλλαγή, η οποία συμβάλλει στη μείωση των αρνητικών επιδράσεων του στίγματος στην ψυχική υγεία και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των τρανς ατόμων και των ατόμων με ομοφυλόφιλο ή αμφιφυλόφιλο σεξουαλικό προσανατολισμό.
- Αποφεύγετε να συνδέετε τα ζητήματα ψυχικής υγείας που παρουσιάζουν ΛΟΑΤΚΙ άτομα σαν να απορρέουν αυτόματα από το σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου τους.
- Θεωρείστε καθήκον σας να προετοιμάσετε και να προωθήσετε και σε άλλους τη γνώση και την εμπειρία σας για αυτά τα θέματα.
- Πάρτε θέση δημόσια. Ο ρόλος των επαγγελματιών ψυχικής υγείας είναι σημαντικός στην ανατροπή στερεοτύπων και στη διαμόρφωση στάσεων και αντιλήψεων.
- Εκπαιδεύεστε και εκπαιδεύστε!

Χρήσιμα Κείμενα/Υλικό από άλλους φορείς

- Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης & Συνήγορος του Πολίτη (2012): [Σχέσεις Δημοσίων Υπαλλήλων & Πολιτών: Οδηγός Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς, Οι Δημόσιοι Υπάλληλοι στην υπηρεσία του δημόσιου συμφέροντος και των πολιτών](#)
- Γαλανού, Μ. (2014) - Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών: [Ταυτότητα και έκφραση φύλου. Ορολογία, διακρίσεις, στερεότυπα και μύθοι](#)
- Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας: [Ενημερωτικό φυλλάδιο με Οδηγίες Αντίδρασης σε Περιστατικά βίας/διάκρισης](#)
- Κατευθύνσεις της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρίας για την παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε τρανς άτομα και ΛΟΑ άτομα:

- APA (2012): [Guidelines for psychological practice with Lesbian, Gay, and Bisexual Clients](#). *American Psychologist*, 67(1), 10-42.
- APA (2015): [Guidelines for psychological practice with Transgender and Gender Nonconforming People](#). *American Psychologist*, 70(9), 832-864.

Τι είπαν...

Την άλλη μέρα οι εφημερίδες στο Ηράκλειο Κρήτης έγραφαν: «το κορίτσι που έγινε αγόρι», «**το Ειρηνοδικείο Κρήτης άλλαξε το κορίτσι και το έκανε αγόρι**». Και αναρωτιέμαι, πού είναι αυτός ο Ειρηνοδίκης που είναι τόσο καλός πλαστικός να πάω και εγώ;

Όχι, δεν δίνουμε περισσότερη ορατότητα. Γιατί εάν βγω εγώ σε μία εκπομπή και απέναντί μου βγει κάποιος που δεν ξέρω τι απωθημένα έχει (...) δίνοντας βήμα σε όλους αυτούς, θα **κακοποιήσουν εκείνη την ώρα εμένα και μαζί με μένα όλη την κοινότητα απέναντι, που μαζί με μένα μπορεί να είναι και ένα 17χρονο παιδί**, που μπορεί εκείνη την ώρα να αυτοκτονεί ακούγοντάς μας. Κι αυτό είναι ένα έγκλημα κι εγώ συνένοχη σε αυτό.

Στην κάθε εκπομπή πρέπει να περνά το μήνυμα πως όλοι εμείς είμαστε ένα κομμάτι της κοινωνίας. Η εκπαίδευση και η σωστή χρήση των όρων είναι το ένα. Είναι όμως και ένα άλλο: στην κάθε εκπομπή πρέπει να εκπροσωπείται, να υπάρχει και αυτή η φωνή και έτσι η κοινωνία να καταλαβαίνει ότι υπάρχουν αυτοί οι γονείς, ότι υπάρχουν αυτά τα άτομα.

Γεγονότα

- Τα ΜΜΕ παίζουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση νοήματος σχετικά με τα θέματα σεξουαλικότητας και ταυτότητας φύλου. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντική η παρουσίαση των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων με έναν θετικό και συμπεριληπτικό τρόπο.
- ΛΟΑΤΚΙ άνθρωποι και συλλογικότητες δε νιώθουν ασφαλείς να εμφανιστούν στο πλαίσιο των ΜΜΕ για να παρουσιάσουν ζητήματα που αφορούν τη σεξουαλικότητα και την ταυτότητα φύλου. Αντίθετα νιώθουν ότι υπάρχει ο φόβος του διασυρμού και της διαπόμπευσής τους.
- ΛΟΑΤΚΙ άτομα αισθάνονται απροστάτευτα στη χρήση ομοφοβικού και τρανσφοβικού λόγου από τα ΜΜΕ, ο οποίος χρησιμοποιείται ανεξέλεγκτα υπό την ομπρέλα της «ελευθερίας του λόγου».
- Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί των ΜΜΕ παρουσιάζονται ελαστικοί στη χρήση ομοφοβικού και τρανσφοβικού λόγου, ενώ παράλληλα εξαντλούν την αυστηρότητά τους όταν πρόκειται για την προβολή υλικού που αναδεικνύει ζητήματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων ή παρουσιάζει ΛΟΑΤΚΙ άτομα ως κομμάτι της κοινωνίας.

Συνήθεις μορφές διακρίσεων

- Απουσία των ΛΟΑΤΚΙ ανθρώπων και της ΛΟΑΤΚΙ εμπειρίας από τα ΜΜΕ.
- Παρουσίαση των ΛΟΑΤΚΙ ανθρώπων με στερεοτυπικό τρόπο (χαρακτήρες καρικατούρες, έμφαση στο περιθωριοποιημένο κομμάτι, χρήση λόγου παθολογικού/ψυχιατρικού).
- Χρήση των θεμάτων σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου για δημιουργία εντυπώσεων.
- Εξευτελισμός και προσβολή των ΛΟΑΤΚΙ ανθρώπων και της εμπειρίας τους με πρόσχημα το χιούμορ.
- Άρνηση προβολής μηνυμάτων που αφορούν στην ανάδειξη των διακρίσεων σε θέματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού.
- Απουσία περιεχομένου που αφορά την ιστορία της σεξουαλικότητας, τη διεκδίκηση δικαιωμάτων, την ενημέρωση για την ταυτότητα φύλου και τον σεξουαλικό προσανατολισμό.

Ζητήματα για προβληματισμό

Ελευθερία του λόγου και πολιτική ορθότητα

- Υπάρχει μια συζήτηση η οποία τοποθετεί την πολιτική ορθότητα ως αντίθετη στην ελευθερία του λόγου. Σε αυτό το δίλημμα εμφανίζεται το παράδοξο, η υπεράσπιση δικαιωμάτων και η ανάδειξη της φωνής περιθωριοποιημένων κοινωνικά ομάδων ταυτίζεται με την «πολιτική ορθότητα» και τον περιορισμό της ελευθερίας του λόγου, ενώ η διεκδίκηση της έκφρασης ενός λόγου ο οποίος είναι βίαιος και διεκδικεί τον αποκλεισμό μειονοτήτων ονομάζεται «ελευθερία λόγου».
- Οι λέξεις δημιουργούν πραγματικότητες. Με τον λόγο μας πράττουμε. Ορίζουμε πλαίσια, εντάσσουμε ή αποκλείουμε ανθρώπους και εμπειρίες. Αναπαράγουμε ή αμφισβητούμε υπάρχουσες σχέσεις ανισότητας και εξουσίας. Οι άνθρωποι που ασχολούνται με τον λόγο, γνωρίζουν τη δύναμή του και τη χρησιμοποιούν ανάλογα.

Ας αναρωτηθούμε εδώ:

- Ποιος είναι ο ελεύθερος λόγος; Είναι αυτός που εκφράζεται ανεξέλεγκτα, αυθόρμητα και αυτόματα σαν να πρόκειται για μια αυτόνομη λειτουργία που πρέπει να προστατευτεί ή είναι αυτός που απελευθερώνει, διευρύνει την ελευθερία για όλους και για όλες και ιδιαίτερα για όσους/ες ιστορικά την έχουν στερηθεί;
- Ο λόγος δεν φέρει ιστορικές, κοινωνικές, πολιτισμικές σχέσεις ή αποτελεί εργαλείο παντός καιρού και πλαισίου;
- Είναι ο λόγος αθώος; Πρόκειται για απλά λόγια που δεν έχουν την αξία που έχουν οι πράξεις; Είναι ουδέτερος; Μήπως ο λόγος είναι πράξη, αποκρυσταλλώνει σχέσεις εξουσίας, ορίζει το πλαίσιο, τους ρόλους των υποκειμένων, κατασκευάζει ταυτότητες, ενσωματώνει και αποκλείει;
- Ποιοί/ες είναι αυτοί/ές που περιορίζονται από τον «πολιτικά ορθό» λόγο;

- Τι είναι ακριβώς αυτό που απελευθερώνει ο «ελεύθερος» λόγος μας;
- Ποιοι/ες είναι αυτοί/ές που υπερασπίζονται την ελευθερία λόγου και με ποια λογική το κάνουν;
- Ποιοι/ες είναι αυτοί/ές που τους/τις πληγώνουν οι λέξεις και ζητούν «πολιτική ορθότητα»;

Γνωρίζετε ότι...

- Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης έχει επιβάλει πρόστιμα για την παρουσίαση τρανς ατόμων ή για την προβολή ταινίας που έχει ως θέμα την ομοφυλοφιλία με το πρόσχημα «της προστασίας της παιδικής ηλικίας και της νεότητας».
- Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης έχει επιβάλει πρόστιμα ιδίου ύψους (!!) για την προβολή σκηνης σε ελληνικό σήριαλ κατά την οποία δύο νεαροί άνδρες φιλιούνται στο στόμα και για την προβολή ενημερωτικής εκπομπής κατά τη διάρκεια της οποίας διατυπώνονταν συνεχώς απαράδεκτα, ομοφοβικά και υποτιμητικά σχόλια για την ομοφυλοφιλία.

Γλωσσάρι Βασικών Όρων

Η γλώσσα εκφράζει την ιστορική και κοινωνική εμπειρία και ως τέτοια αλλάζει, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στα δεδομένα της ανθρώπινης εμπειρίας. Παρακάτω παρουσιάζονται μια σειρά από όρους και έννοιες που είναι χρήσιμοι για την κατανόηση του φύλου και της σεξουαλικότητας πέρα από την κυρίαρχη αντίληψη που τα παρουσιάζει ως άκαμπτα δίπολα. Στο Γλωσσάρι αυτό αντιπαραβάλλονται όροι και έννοιες γύρω από τις κυρίαρχες αντιλήψεις για το φύλο και τη σεξουαλικότητα οι οποίες και υπογραμμίζονται. Το σύντομο αυτό Γλωσσάρι δεν εξαντλεί τις έννοιες και τους όρους που υπάρχουν για την περιγραφή της πολυμορφίας του φύλου και της σεξουαλικότητας, παρόλα αυτά αποτελεί ένα βασικό σημείο εκκίνησης και βάση για την κατανόησή τους.

ΦΥΛΟ ΠΟΥ ΑΠΟΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ

Είναι το φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση του ατόμου στη βάση των βιολογικών του χαρακτηριστικών. Ο όρος χρησιμοποιείται για να αναδείξει την ανεπάρκεια των κατηγοριών άνδρας και γυναίκα να εντάξουν όλα τα άτομα και επιπλέον να σημειώσει πως η απόδοση του φύλου γίνεται με βάση κάποια κριτήρια και μια διαδικασία που είναι έξω από το άτομο.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΦΥΛΟΥ

Η **Ταυτότητα Φύλου** αναφέρεται στην βαθιά **βιωμένη/εσωτερική εμπειρία** ενός ατόμου για το φύλο του, η οποία μπορεί να αντιστοιχεί ή να μην αντιστοιχεί στο φύλο που του έχει αποδοθεί κατά τη γέννηση, και περιλαμβάνει την προσωπική αντίληψη για το σώμα και άλλες εκφράσεις φύλου, όπως η ένδυση, η ομιλία και ο τρόπος συμπεριφοράς. Το φύλο ενός ατόμου συνήθως αποδίδεται κατά τη γέννηση και εν συνεχεία γίνεται κοινωνικό και νομικό γεγονός. Το φύλο που αποδίδεται κατά τη γέννηση μπορεί να ταυτίζεται (cis άτομα) ή όχι (διεμφυλικά ή τρανς άτομα) με αυτό που βιώνει ή επιθυμεί να εκφράσει το άτομο.

Η ταυτότητα του φύλου είναι μια έννοια διαφορετική από τον σεξουαλικό προσανατολισμό! Τα διεμφυλικά άτομα, όπως και τα cis άτομα (βλ. ορισμό παρακάτω) μπορεί να είναι ετεροφυλόφιλα, αμφιφυλόφιλα ή ομοφυλόφιλα.

ΕΚΦΡΑΣΗ ΦΥΛΟΥ

Ως «**Έκφραση Φύλου**» μπορεί να οριστεί ο τρόπος με τον οποίο κάθε άνθρωπος εκφράζεται με όρους φύλου (genderized), δηλαδή ο τρόπος με τον οποίο όλα τα άτομα εκφράζονται με τις διάφορες δυνατότητες που προσφέρει το φάσμα του φύλου (αρρενωπότητα, θηλυκότητα κ.λπ.). Η έκφραση φύλου αναφέρεται στα **ορατά στοιχεία** (εμφάνιση, τρόπος ένδυσης, ομιλίας και συμπεριφοράς) της ταυτότητας φύλου ενός προσώπου.

CISGENDER/ CIS

Ο όρος αναφέρεται στα άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου δεν διαφέρει από το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννησή τους. Ο όρος χρησιμοποιείται ως αντίθετος του όρου τρανς και χρησιμοποιείται για να τοποθετήσει αυτήν την εμπειρία του φύλου ως μία μεταξύ άλλων και για να αναδείξει πως κοινωνικά έχει τα χαρακτηριστικά της κυρίαρχης, «κανονικής» εμπειρίας.

ΔΙΕΜΦΥΛΙΚΑ (TRANS) ΑΤΟΜΑ

Διεμφυλικά ή τρανς άτομα είναι τα άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου είναι διαφορετική από το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση, και επιθυμούν να

παρουσιάσουν την ταυτότητα φύλου τους με έναν διαφορετικό τρόπο από το φύλο που τους αποδόθηκε και καταγράφηκε νομικά κατά τη γέννησή τους. Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται τα άτομα εκείνα που αισθάνονται την ανάγκη ή προτιμούν ή επιλέγουν, είτε μέσω της ένδυσης, της έκφρασης, των τρόπων συμπεριφοράς, του τρόπου ομιλίας ή μέσω παρεμβάσεων στο σώμα, να παρουσιάζουν τον εαυτό τους και να αυτοπροσδιορίζονται με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που προσδοκάται βάσει του έμφυλου ρόλου που απορρέει από το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννησή τους. Συμπεριλαμβάνει, μεταξύ άλλων, άτομα που δεν αυτοπροσδιορίζονται με τις ταμπέλες «άνδρας» ή «γυναίκα» (queer άτομα).

Για παράδειγμα, ένας διεμφυλικός ή τρανς άνδρας είναι ένα άτομο που καταγράφηκε ως «θηλυκό» κατά τη γέννησή του, αλλά η ταυτότητα φύλου του είναι είτε «ανδρική» ή εντός ενός του φάσματος της αρρενωπότητας. Μία διεμφυλική ή τρανς γυναίκα είναι ένα άτομο που καταγράφηκε ως «αρσενικό» κατά τη γέννησή της, αλλά η ταυτότητα φύλου της είναι είτε «γυναικεία» ή εντός ενός του φάσματος της θηλυκότητας.

Για την περιγραφή του σεξουαλικού προσανατολισμού των διεμφυλικών ατόμων χρησιμοποιείται η ταυτότητα φύλου τους και όχι το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Ένας ετεροφυλόφιλος διεμφυλικός ή τρανς άνδρας, για παράδειγμα, είναι ένας διεμφυλικός άνδρας που έλκεται από γυναίκες συντρόφους. Μία λεσβία διεμφυλική γυναίκα έλκεται από γυναίκες συντρόφους.

ΜΕΣΟΦΥΛΙΚΑ (INTERSEX) ΑΤΟΜΑ

Τα **Μεσοφυλικά Άτομα (Intersex)** είναι άτομα που γεννιούνται με χρωμοσωμικά, ορμονικά επίπεδα ή γενετικά χαρακτηριστικά που δεν αντιστοιχούν στα καθορισμένα κριτήρια ταξινόμησης των κατηγοριών "άνδρας" ή "γυναίκα" σύμφωνα με τη σεξουαλική ή αναπαραγωγική ανατομία. Η Μεσοφυλικότητα μπορεί να λάβει διάφορες μορφές και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα συνθηκών.

QUEER

Ο όρος «**Queer**» είναι ένας όρος που είναι φορτισμένος με διάφορες έννοιες και μακρά ιστορία. Σήμερα συνήθως υποδηλώνει άτομα που δεν επιθυμούν να ταυτιστούν με τις παραδοσιακές εννοιολογήσεις για το φύλο και τον σεξουαλικό προσανατολισμό, αλλά να απέχουν από τις ετεροφυλόφιλες, ετεροκανονικές και τις με βάση τη δυαδικότητα του φύλου κατηγοριοποιήσεις. Η Queer θεωρία αποτελεί μια θεωρία που προσφέρει μια κριτική θεώρηση στην ετεροκανονικότητα.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Ο **Σεξουαλικός Προσανατολισμός** αναφέρεται στη ικανότητα κάθε ατόμου να αισθάνεται βαθιά συναισθηματική και σεξουαλική έλξη προς άτομα είτε του άλλου φύλου (ετεροφυλόφιλος προσανατολισμός) ή προς άτομα του ίδιου φύλου (ομοφυλόφιλος προσανατολισμός) ή προς άτομα ανεξάρτητα από το φύλο τους (αμφιφυλόφιλος προσανατολισμός).

ΕΤΕΡΟΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑ

Ως **Ετεροκανονικότητα** μπορούν να οριστούν οι θεσμοί, οι δομές κατανόησης και οι πρακτικοί προσανατολισμοί που καθιστούν την ετεροφυλοφιλία να εμφανίζεται ως λογική, φυσική και προνομιακή κατάσταση. Περιλαμβάνει την υπόθεση ότι ο/η καθένας/μία είναι φυσιολογικά ετεροφυλόφιλος και ότι η ετεροφυλοφιλία είναι ιδεώδης κατάσταση, ανώτερη από την ομοφυλοφιλία ή την αμφιφυλοφιλία. Η ετεροκανονικότητα περιλαμβάνει επίσης τη διαδικασία προνομιακής παρουσίασης των στερεότυπων εκφράσεων του φύλου ως τις μοναδικές διαθέσιμες κοινωνικές κατηγορίες. Στις στερεότυπες εκφράσεις του φύλου περιλαμβάνονται όλα όσα κοινωνικά απαιτούνται ή επιβάλλονται στα άτομα προκειμένου αυτά να θεωρούνται και να γίνονται αποδεκτά ως «πραγματικοί άνδρες» ή ως «πραγματικές γυναίκες».

ΛΟΑΤΚΙ ΑΤΟΜΑ

Ο όρος «**ΛΟΑΤΚΙ Άτομα**» αποτελεί έναν όρο ομπρέλα που χρησιμοποιείται για να συμπεριλάβει λεσβίες, ομοφυλόφιλους/ες, αμφιφυλόφιλους/ες, διεμφυλικά, queer και intersex άτομα. Πρόκειται για μια ετερογενή ομάδα που παρά τις επιμέρους διαφοροποιήσεις, συναντιέται σε μια σειρά από κοινές διεκδικήσεις και συχνά παρουσιάζεται υπό την ταμπέλα ΛΟΑΤΚΙ στο κοινωνικό και πολιτικό πεδίο.

ΟΜΟΦΟΒΙΑ/ΤΡΑΝΣΦΟΒΙΑ

Η **Ομοφοβία** ορίζεται ως ο παράλογος φόβος για και η αποστροφή προς την ομοφυλοφιλία, τις λεσβίες, τους ομοφυλόφιλους, τους αμφιφυλόφιλους και τα διεμφυλικά άτομα, βάσει προκατάληψης. Η **Τρανσφοβία** αναφέρεται σε ένα παρόμοιο φαινόμενο, που επικεντρώνεται συγκεκριμένα στο φόβο και την αποστροφή προς διεμφυλικά άτομα ή προς άτομα που δε συμμορφώνονται με το φύλο τους. Οι εκδηλώσεις ομοφοβίας και τρανσφοβίας περιλαμβάνουν διακρίσεις, ποινικοποίηση, περιθωριοποίηση, κοινωνικό αποκλεισμό, στέρηση δικαιωμάτων και βία λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου.

Το συνεχές του φύλου και της σεξουαλικότητας ή «Δεν είναι όλα άσπρο - μαύρο!»

Παρακάτω μπορείτε να βρείτε μια μικρή άσκηση² για το φύλο και τη σεξουαλικότητα και να τη συμπληρώσετε, αξιοποιώντας τους όρους που παρουσιάζονται στο Γλωσσάρι. Ειδικότερα, χρησιμοποιείστε τις διακυμάνσεις της κλίμακας που δίνεται, για να τοποθετήσετε τον εαυτό σας σε κάθε μία από τις παρακάτω διαστάσεις που αφορούν το φύλο και τη σεξουαλικότητα. Οι τιμές στα άκρα αναφέρονται στη διάσταση σε απόλυτο βαθμό. Για παράδειγμα, όσον αφορά το βιολογικό φύλο, η τιμή 1 αντιστοιχεί στο θηλυκό ή αρσενικό σε απόλυτο βαθμό. Οι τιμές 3 ή 5 αντίστοιχα μπορεί να αντιστοιχούν στην ύπαρξη ενός δευτερογενούς χαρακτηριστικού το οποίο είναι λιγότερο αντιπροσωπευτικό για το φύλο (π.χ. η έλλειψη τριχοφυΐας στους άνδρες ή αντίστοιχα η έντονη τριχοφυΐα στις γυναίκες).

Βιολογικό φύλο								
Αναφέρεται στο σώμα , στα γεννητικά όργανα, τα εσωτερικά αναπαραγωγικά όργανα, τα χρωμοσώματα, τις ορμόνες και τα δευτερογενή χαρακτηριστικά (π.χ. το στήθος και η τριχοφυΐα) τα οποία χρησιμοποιούνται για την απόδοση του φύλου κατά τη γέννηση.								
1	2	3	4	5	4	3	2	1
Θηλυκό			Μεσοφυλικό (intersex)			Αρσενικό		
Η ταυτότητα φύλου								
Αφορά τη βαθιά βιωμένη/εσωτερική/ψυχολογική εμπειρία του ατόμου. Βιώνεται και εκφράζεται από το ίδιο το άτομο. Μπορεί να είναι ή να μην είναι σύμφωνη με το φύλο που έχει αποδοθεί κατά τη γέννηση.								
1	2	3	4	5	4	3	2	1
Γυναίκα			μη δυαδική ταυτότητα			Άνδρας		
Η έκφραση φύλου								
Αναφέρεται στα ορατά στοιχεία (όπως η εμφάνιση, ο τρόπος ένδυσης, ομιλίας και συμπεριφοράς) της ταυτότητας φύλου ενός προσώπου. Μπορεί ή μπορεί να μη ταυτίζεται με την ταυτότητα φύλου του ατόμου.								
1	2	3	4	5	4	3	2	1
Θηλυκή			Queer			Αρρενωπή		
Σεξουαλικός προσανατολισμός								
Εκφράζει την κατεύθυνση της έλξης, ρομαντικής, ερωτικής ή συναισθηματικής.								
1	2	3	4	5	4	3	2	1
έλξη προς άνδρες			έλξη προς άτομα ανεξάρτητα από το φύλο			έλξη προς γυναίκες		

² Παρόμοιες ασκήσεις μπορούν να βρεθούν στο <http://www.transstudent.org/gender> και σε υλικό που αναδεικνύει ζητήματα φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού

Σκέψεις με αφορμή την άσκηση

1. Πόσο εύκολο ήταν να τοποθετήσετε τον εαυτό σας και τις σχέσεις σας; Πόσο πιθανό είναι να βρείτε τον εαυτό σας σταθερά στο ένα άκρο κάθε μιας από τις διαστάσεις που δίνονται;
2. Με βάση τις κοινωνικές προσδοκίες για το φύλο και τη σεξουαλικότητα που περιλαμβάνουν την υπόθεση ότι τα «αντίθετα έλκονται» (η υπόθεση της ετεροκανονικότητας) οι άνθρωποι αναμένεται να καταλάβουν σε κάθε μία από τις παραπάνω διαστάσεις τα δύο άκρα. Άσπρο ή μαύρο. Σκεφτείτε άλλους ανθρώπους που γνωρίζετε. Πόσο πιθανό είναι να τους/τις τοποθετήσετε σε ένα από τα δύο άκρα;
3. Ακόμη και στην περίπτωση του βιολογικού φύλου το οποίο φαίνεται περισσότερο άκαμπτο από τις υπόλοιπες διαστάσεις, παρόλο που η πλειοψηφία των ατόμων μπορεί να αποτυπωθεί στα δύο άκρα του συνεχούς, υπάρχουν άτομα τα οποία βρίσκονται σε όλο το φάσμα του συνεχούς! Είναι δηλαδή περισσότερο ή λιγότερο θηλυκά ή αρσενικά. Επιπλέον, για τους/τις περισσότερους/ες δεν είναι όλα αυτά τα χαρακτηριστικά γνωστά ώστε να καταλήξουν αντικειμενικά σε ένα συμπέρασμα!
4. Η έκφραση φύλου είναι διακριτή έννοια από την ταυτότητα φύλου. Το τι είναι θηλυκή ή αρσενική έκφραση φύλου διαμορφώνεται από τις κοινωνικές προσδοκίες για το τι αναμένεται ή πως οφείλει να εκφράζεται το άτομο ανάλογα με το φύλο. Η έκφραση φύλου αποτελεί ίσως το πιο ελαστικό από τα παραπάνω φάσματα. Μπορούμε να σκεφτούμε ένα άτομο που σκέφτεται και βιώνει τον εαυτό της ως γυναίκα να ντύνεται με μη κοινωνικά αναμενόμενο τρόπο χωρίς να αυτό να μας οδηγεί σε συμπεράσματα για το φύλο του ατόμου. Σκεφτείτε εδώ αν συμβαίνει το ίδιο με ένα άτομο που σκέφτεται και βιώνει τον εαυτό σου ως άνδρα.
5. Η αντίληψη πως οι περισσότεροι άνθρωποι τοποθετούνται στα δύο άκρα αυτών των φασμάτων, αποτελεί κοινωνική κατασκευή. Σε αντίθεση με αυτό που συμβαίνει/υπάρχει.
6. Υπάρχει μια πρακτική από ανθρώπους να αλλάξουν στοιχεία της ανατομίας τους προκειμένου να μπορούν να τοποθετηθούν στο ένα ή στο άλλο άκρο (π.χ. επεμβάσεις αύξησης στήθους, γεννητικών οργάνων κτλ). Αυτό μπορεί να είναι αποτέλεσμα κοινωνικής πίεσης αλλά μπορεί να αποτελεί και αποτέλεσμα της ανάγκης για μια πιο αυθεντική έκφραση του ατόμου. Αυτή η διαδικασία από μόνη της δείχνει πως τα δύο άκρα δεν είναι αυτονόητα, άκαμπτα και δεδομένα.
7. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δε σχετίζεται με το φύλο! Αν το φύλο αφορά τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τους εαυτούς μας η σεξουαλικότητα και ο προσανατολισμός αφορούν τον τρόπο που μας έλκουν σωματικά, συναισθηματικά ή ρομαντικά άλλα άτομα. Είναι σημαντικό να μη συγχέονται τα δύο και να μη γίνονται λανθασμένες υποθέσεις. Για παράδειγμα, η πληροφορία ότι ένα αγόρι ντύνεται με ρούχα που κοινωνικά αναμένεται να φορούν τα κορίτσια (έκφραση φύλου) δε μας λέει τίποτα για τη σεξουαλικότητά του, δε μας λέει τίποτα για την ταυτότητα φύλου του (αν είναι αγόρι ή κορίτσι)!
8. Δώστε εδώ λίγο χρόνο στον εαυτό σας να σκεφτεί πάνω στην παραπάνω άσκηση. Πως σας έκανε να σκεφτείτε για το φύλο και τη σεξουαλικότητά σας; Μάθατε κάτι για τον εαυτό σας; Για μας θα ήταν ένα βήμα να σκεφτείτε πως ίσως δεν είναι όλα άσπρο μαύρο στα θέματα φύλου και σεξουαλικότητας!
9. Οι παραπάνω κατηγοριοποιήσεις είναι ενδεικτικές και δεν καλύπτουν σε καμία περίπτωση την πολυμορφία με την οποία βιώνεται η σεξουαλικότητα και το φύλο διαχρονικά και διαπολιτισμικά. Η άσκηση αποτελεί μια αφορμή να σκεφτείτε πάνω στο φύλο και τη σεξουαλικότητα πέρα από τα στεγανά του άσπρου μαύρου.

Το «Ναρκοπέδιο» των αθέατων καθημερινών διακρίσεων

Πόσο συχνά ακούτε ή χρησιμοποιείτε τις παρακάτω φράσεις; Είναι εκφράσεις που είναι διάχυτες στο καθημερινό περιβάλλον που ζει και κινείται ένα ΛΟΑΤΚΙ άτομο και δεν είναι αθώες. Αντίθετα, διαμορφώνουν αθροιστικά ένα εκρηκτικό πλαίσιο στο οποίο το άτομο αναλώνει πολύτιμη ενέργεια για να τις αντιμετωπίσει ή να τις αποφύγει. Δείτε παρακάτω ποιο είναι το νόημα που επικοινωνούν για το άτομο στο οποίο απευθύνονται.

Αν δε με εκπαιδεύσεις πως θα μάθω;

Συχνά τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα βρίσκονται αντιμέτωπα με το φορτίο να «εκπαιδεύσουν» τα ίδια τον περίγυρό τους, απαλλάσσοντάς τους/τις άλλους/ες από την ευθύνη να το κάνουν οι ίδιοι/ες, είτε αυτοί/ές είναι γονείς, εκπαιδευτικοί, δημόσιοι λειτουργοί.

Αν δεν ήσουν τόσο επιθετικός/ή οι άλλοι/ες θα σε άκουγαν.

Η ιδέα πως υπάρχει ένας «κανονικός» τρόπος να εκφραστεί μια θέση επισκιάζει την ανισότητα που υπάρχει ανάμεσα στα άτομα που το φύλο και η σεξουαλικότητά τους ποτέ δε θα αμφισβητηθεί ή θα υποστεί έλεγχο και σε αυτά που απαιτείται να το κάνουν σε κάθε στιγμή της ζωής τους.

Μα δεν έχεις κάτι πιο σοβαρό να ασχοληθείς;

Η ιδέα ότι τα θέματα σεξουαλικότητας και ταυτότητας φύλου είναι ασήμαντα, απαλλάσσει όσους/ες δεν βιώνουν διακρίσεις για αυτά τα θέματα από την ευθύνη να δουν τον τρόπο που οι ίδιοι/ες συμμετέχουν σε αυτή τη διάκριση με την αδιαφορία τους ή με τη συμπεριφορά τους. Συγχρόνως, ενισχύουν την ενοχή και τον αποκλεισμό των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.

Τα παίρνεις όλα πολύ προσωπικά!

Είναι προσωπικά με τον ίδιο τρόπο που είναι προσωπικό κάθε τι που αμφισβητεί βασικές διαστάσεις της ύπαρξης κάποιου/ας. Είναι εύκολο να μην τα παίρνει προσωπικά ένα άτομο που δε βιώνει τη διάκριση με ένα συστηματικό τρόπο που αφορά την ίδια του την ύπαρξη... και παράλληλα είναι δύσκολο να κατανοήσει την εμπειρία αυτού/ής που τη βιώνει καθημερινά.

Η εμπειρία σου δεν είναι αντιπροσωπευτική! Είσαι μια μειοψηφία!

Η ανθρώπινη κοινωνία αποτελείται από μειοψηφίες. Ο λεγόμενος μέσος όρος δεν είναι παρά μια αφαίρεση η οποία αποκλείει πολλούς και πολλές, υπονοεί πως υπάρχει μια κανονικότητα, εξαφανίζει τις ανισότητες και απαλλάσσει όσους/ες δε βιώνουν ανισότητα και διάκριση από την ευθύνη της συμμετοχής τους στη διάκριση και τον αποκλεισμό όχι μόνο με το να μη κάνουν κάτι, αλλά και με το να αποδίδουν την ευθύνη στα θύματα των διακρίσεων.

Δε νομίζω πως είσαι τόσο αποκλεισμένος/η όσο ισχυρίζεσαι!

Κανείς και καμία δεν μπορεί να κατανοήσει τον αποκλεισμό αν δεν τον βιώσει. Αυτή η φράση υπονοεί ότι τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα «γκρινιάζουν», διαμαρτύρονται χωρίς λόγο.

Είσαι υπερευαίσθητος/η!

Πολλοί/ές υπερασπίζονται το δικαίωμά τους να προβαίνουν σε συμπεριφορές

διάκριση εξηγώντας πως δεν είναι κάτι που το κάνουν πάντα και δεν το κάνουν με πρόθεση να πληγώσουν και να τραυματίσουν κι επομένως τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα είναι υπερβολικά στις αντιδράσεις τους. Τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα βιώνουν καθημερινά και σε διαφορετικά πλαίσια τέτοιου είδους μεμονωμένες συμπεριφορές διάκρισης από ανθρώπους που δεν έχουν πρόθεση να τα πληγώσουν και να τα τραυματίσουν. Καθημερινά.

Τόσες λέξεις και ορισμοί! Μα επιτέλους είμαστε όλοι άνθρωποι!

Ο τρόπος που συζητιούνται (όταν συζητιούνται) τα θέματα σεξουαλικότητας και ταυτότητας φύλου είναι μέσα από τα κυρίαρχα σχήματα του δυαδικού φύλου, των αυστηρών έμφυλων ρόλων και της «κανονικότητας» της ετεροφυλόφιλης σεξουαλικότητας. Η ποικιλομορφία της σεξουαλικότητας και της έκφρασης του φύλου με αυτόν τον τρόπο παραμένει στην αφάνεια, περιθωριοποιείται, στιγματίζεται. Η επίκληση καθολικών όρων όπως «οι άνθρωποι» αποκρύπτει αυτήν την ποικιλομορφία και ενισχύει τις κυρίαρχες αντιλήψεις για τη σεξουαλικότητα και το φύλο. Χρειάζεται να μάθουμε να συζητάμε για αυτά τα θέματα!

Μα δε είσαι και τόσο ομοφυλόφιλος!

Δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος τρόπος για να είναι κανείς ομοφυλόφιλος, λεσβία, τρανς κ.λπ. Συνήθως μια τέτοια αναφορά υπονοεί μια στερεοτυπική, αρνητική εικόνα. Σημαίνει πως ανήκεις σε μια ομάδα η οποία έχει αρνητικά χαρακτηριστικά αλλά εσύ δεν είσαι σαν αυτούς, ενώ συγχρόνως ανήκεις σε αυτή. Πρόκειται για μια φράση που προσβάλλει, δημιουργώντας ένα κλίμα φαινομενικής αποδοχής.

Δε νομίζω πως αυτό είναι προσβλητικό!

Δεν είναι για ένα άτομο που το βλέπει από την απόσταση αυτού που δεν το αφορά!

Μάλλον δεν κατάλαβες τι εννοούσα!

Η δημιουργία σύγχυσης για αυτό που έχει λεχθεί ή έχει συμβεί αποτελεί έναν τρόπο για να απαλλαχθεί ο θύτης από την ευθύνη να εξετάσει τη συμπεριφορά του και αποδίδει την ευθύνη στο θύμα. Περιστατικό διάκρισης μπορεί να συμβεί και χωρίς την πρόθεση του θύτη. Ωστόσο, η απουσία πρόθεσης δεν αναιρεί τη διάκριση. Σκέψου τι λες και τι κάνεις και κατανόησε τις διαστάσεις των πράξεών σου, ως προς τον τρόπο που αυτά ορίζουν ένα πλαίσιο στο οποίο ο/η άλλος/η χωρά μόνο με όρους απαξίωσης.

Κανείς δεν ζει σε έναν ρόδινο κόσμο. Όλοι/ες περνάμε δυσκολίες!

Η εξίσωση όλων συγκαλύπτει το γεγονός πως στην κοινωνία υπάρχουν ανισότητες στη βάση της τάξης, της φυλής, του φύλου, της σεξουαλικότητας κ.λπ. Ο αγώνας για την άρση των δυσκολιών και των ανισοτήτων είναι κοινός!

Δεν είναι τυχαίο που υπάρχουν αυτές οι αντιλήψεις. Εκφράζουν μια αλήθεια!

Η άποψη ότι τα στερεότυπα εσωκλείουν έναν πυρήνα αλήθειας αποτελεί στρέβλωση και απόκρυψη της λειτουργίας τους ως επιβεβαιωτικών μηχανισμών άνισων σχέσεων και σχέσεων εξουσίας μεταξύ κοινωνικών ομάδων. Χρειάζεται προσοχή γιατί στρεβλές αντιλήψεις για ομάδες ανθρώπων οδήγησαν στο παρελθόν σε μαζικές πράξεις ακραίας βίας, ενώ και τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα όπως κι άλλες κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες υφίστανται βία στη βάση από-ανθρωποποιητικών χαρακτηριστικών.

Μα εγώ δεν έχω κανένα πρόβλημα μαζί τους!

Χρησιμοποιήστε τις διακυμάνσεις της παρακάτω κλίμακας για να εκφράσετε τη διαφωνία ή συμφωνία σας στις παρακάτω προτάσεις που αφορούν πράγματα που μπορεί να σκέφτεστε ή να έχετε πει εσείς για κάποιο ΛΟΑΤΚΙ άτομο ή για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα γενικότερα. Στην κλίμακα που δίνεται η τιμή 1 αντιστοιχεί στην απόλυτη διαφωνία και η τιμή 10 στην απόλυτη συμφωνία, ενώ οι ενδιάμεσες τιμές (5,6) αντιστοιχούν σε μια ουδέτερη θέση.

Η ομοφυλοφιλία είναι ασθένεια, είναι παρέκκλιση, είναι διαστροφή, είναι αμαρτία.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Οι ομοφυλόφιλοι είναι παντού! Έχουν κάνει λόμπυ και κυβερνούν τον κόσμο απειλώντας τις ηθικές μας αξίες.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Κρίμα το παιδί για αυτό που το βρήκε. Καταστρέφει τη ζωή του. Δεν έχει μέλλον.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Κάποιοι άνθρωποι περνούν τη φάση τους, παίζουν, πειραματίζονται με τη σεξουαλικότητά τους ή με την ταυτότητά τους. Κάποια στιγμή τους περνάει.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Δεν έχω πρόβλημα με τους ομοφυλόφιλους αρκεί να μη το δείχνουν πολύ και να μη προκαλούν.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Δεν θα έπρεπε να υπάρχουν διακρίσεις απέναντι σε άτομα για θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού. Δε γνωρίζω ΛΟΑΤΚΙ άτομα αλλά καταλαβαίνω ότι δεν είναι σωστό να υπάρχουν διακρίσεις απέναντί τους.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Είναι δύσκολο να βιώνεις τη σεξουαλικότητά σου ή την ταυτότητα φύλου σου με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που είναι κοινωνικά αποδεκτός. Χρειάζεται πολύ κουράγιο να βιώνεις τη σεξουαλικότητά σου και την ταυτότητα φύλου σου με έναν τρόπο που είναι κοινωνικά στιγματισμένος και σε φέρνει αντιμέτωπο/η με τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα αποτελούν σημαντικό κομμάτι της ανθρώπινης κοινωνίας. Αυτό είναι κάτι που το εκφράζω με διάφορους τρόπους στην καθημερινότητά μου, στη δουλειά μου κ.λπ.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Υπερασπίζομαι ενεργά τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Προσπαθώ με κάθε τρόπο που μπορώ να συμβάλλω στην αλλαγή της κοινωνίας και των ανθρώπων στον τομέα των διακρίσεων λόγω ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Σημειώσεις για την Άσκηση

Δείτε παρακάτω τι εκφράζουν οι προτάσεις για τις οποίες μόλις εκφράσατε τη διαφωνία ή συμφωνία σας:

Απέχθεια/αποστροφή Η ομοφυλοφιλία είναι ασθένεια, είναι παρέκκλιση, είναι διαστροφή, είναι αμαρτία.
Φόβος/μίσος Οι ομοφυλόφιλοι είναι παντού! Έχουν κάνει λόμπυ και κυβερνούν τον κόσμο απειλώντας τις ηθικές μας αξίες.
Οίκτος Κρίμα το παιδί για αυτό που το βρήκε. Καταστρέφει τη ζωή του. Δεν έχει μέλλον.
Ανοχή Κάποιοι άνθρωποι περνούν τη φάση τους, παίζουν, πειραματίζονται. Κάποια στιγμή τους περνάει.
Αποδοχή Δεν έχω πρόβλημα με τους ομοφυλόφιλους αρκεί να μη το δείχνουν πολύ και να μη προκαλούν. Η αποδοχή είναι με όρους αποκλεισμού. Η αποδοχή αποτελεί έκφραση κυρίαρχου λόγου (ο ετεροκανονικός λόγος).
Υποστήριξη Δεν θα έπρεπε να υπάρχουν διακρίσεις απέναντι σε άτομα για θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού. Δε γνωρίζω ΛΟΑΤΚΙ άτομα αλλά καταλαβαίνω ότι δεν είναι σωστό να υπάρχουν διακρίσεις απέναντί τους.
Θαυμασμός Είναι δύσκολο να βιώνεις τη σεξουαλικότητά σου ή την ταυτότητα φύλου σου με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που είναι κοινωνικά αποδεκτός. Χρειάζεται πολύ κουράγιο να βιώνεις τη σεξουαλικότητά σου και την ταυτότητα φύλου σου με έναν τρόπο που είναι κοινωνικά στιγματισμένος και σε φέρνει αντιμέτωπο/η με τον αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση.
Ένταξη Τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα αποτελούν σημαντικό κομμάτι της ανθρώπινης κοινωνίας. Αυτό είναι κάτι που το εκφράζω και το υποστηρίζω με διάφορους τρόπους στην καθημερινότητά μου, στη δουλειά μου κ.λπ.
Ενεργή στήριξη Υπερασπίζομαι ενεργά τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Προσπαθώ με κάθε τρόπο που μπορώ να συμβάλλω στην αλλαγή της κοινωνίας και των ανθρώπων στον τομέα των διακρίσεων λόγω ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού

Με πορτοκαλί χρώμα σημειώνονται οι θετικές στάσεις.

Παρατηρείτε πως ακόμη και εκφράσεις που μοιάζουν θετικές και μπορεί να εκφέρονται με καλές προθέσεις δεν είναι ακριβώς θετικές ή το μήνυμα που μεταδίδουν δεν είναι ξεκάθαρο αν είναι θετικό ή αρνητικό; Εκφράσεις που δηλώνουν ανοχή ή αποδοχή δηλώνουν πως η έκφραση τα σεξουαλικότητας και της ταυτότητας φύλου είναι αποδεκτή στα όρια που δεν «προκαλεί» δεν αμφισβητεί την ετεροκανονικότητα και τη cis ταυτότητα φύλου ως κοινωνικό κανόνα και κατά συνέπεια ως πηγή απόλαυσης προνομιών.

Θεωρείτε πως κάνετε αρκετά για την προστασία των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων από τις διακρίσεις και τη βία; Θα μπορούσατε να κάνετε περισσότερα; Πως;

Κάτι ασήμαντο μπροστά στα πραγματικά σημαντικά και σπουδαία;

Αυτό είναι ένα σύντομο ερωτηματολόγιο θα σας βοηθήσει να περιγράψετε μικρές στιγμές της καθημερινότητάς σας και τον βαθμό στον οποίο μπορείτε να τις απολαύσετε ή όχι. Χρησιμοποιείτε τις διακυμάνσεις της κλίμακας που δίνεται, όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην απόλυτη διαφωνία και η τιμή 10 στην απόλυτη συμφωνία, ενώ οι ενδιάμεσες τιμές (5,6) αντιστοιχούν σε μια ουδέτερη θέση.

Μπορώ να δείξω δημόσια τρυφερότητα στο ταίρι μου χωρίς να σκέφτομαι κάθε στιγμή ότι κάποιος/α μπορεί να με κοιτάξει περίεργα, να με προσβάλει ή να δεχθώ βία για αυτό. Ίσα ίσα βλέπω ανθρώπους να μου χαμογελούν και να μοιράζονται τη χαρά μας.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Οι συζητήσεις για τον άνθρωπο που μοιράζομαι τη ζωή μου μαζί του/της, τα σχέδιά μας, τα προβλήματα που με απασχολούν, πράγματα που με κάνουν να χαίρομαι αποτελούν φυσικά και αυθόρμητα μεγάλο μέρος των καθημερινών συζητήσεων με το οικείο περιβάλλον. Το που θα πω κάτι ή όχι δεν είναι κάτι που με απασχολεί ιδιαίτερα.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Η συνειδητοποίηση ότι είμαι άνδρας ή γυναίκα ή ότι μου αρέσουν οι άνδρες ή οι γυναίκες δεν συνοδεύτηκε από σκέψεις ότι αυτό είναι κάτι ανήθικο, αμαρτωλό, άρρωστο, περιθωριακό.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Μπορώ να μιλήσω για το/τη σύντροφό μου χωρίς δεύτερη σκέψη!									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Η σεξουαλικότητά μου ή ο τρόπος που βιώνω το φύλο μου δεν αποτελεί το βασικό χαρακτηριστικό μου με το οποίο με προσεγγίζουν οι άλλοι αποκλειστικά με ερωτήσεις του τύπου «πότε ένωσες ότι είσαι άνδρας/γυναίκα;» ή «πότε κατάλαβες ότι σε έλκουν άνδρες/γυναίκες».									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Σε επείγουσες καταστάσεις υγείας ξέρω ότι θα έχω δίπλα μου το/τη σύντροφό μου χωρίς αυτό να αμφισβητείται ή αυτός/ή να αποκλείεται γιατί δεν είναι θεσμικά αναγνωρισμένος/η.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Μπορώ να δω κομμάτια της ζωής μου και να ταυτιστώ με χαρακτήρες σε ταινίες, βιβλία, περιοδικά.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Μπορώ να νοικιάσω ένα σπίτι χωρίς το φόβο πως οι ένοικοι της πολυκατοικίας δε θα επιχειρήσουν να με διώξουν αφού πρώτα με αντιμετωπίσουν ως κάτι άρρωστο και αποκρουστικό.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Δεν έχω βρεθεί ποτέ/δεν κινδυνεύω να βρεθώ στο δρόμο χωρίς κανένα στήριγμα και συγχρόνως με ντροπή και ενοχές για αυτό που είμαι.									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Μπορώ να μεγαλώσω τα παιδιά μου χωρίς το φόβο ότι μπορεί να δεχθούν παρενόχληση από τους/τις συμμαθητές/τριές τους ή από τους/τις καθηγητές/τριές τους για αυτό που είμαι εγώ.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Δεν έχουν επιχειρήσει ποτέ να με προσβάλλουν άγνωστοι στο δρόμο ή άνθρωποι από το περιβάλλον μου (σχολείο, πανεπιστήμιο, δουλειά) χρησιμοποιώντας εκφράσεις όπως κουνιστός, αδελφή κ.λπ.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Στο σχολείο περνούσα/περνάω μια χαρά και είχα/έχω φίλους/ες.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Δεν τρομάζω κάθε φορά που διαβάζω κάτω από βίντεο για θέματα που με ενδιαφέρουν, σχόλια προσβλητικά, χυδαία, υβριστικά, που εκφράζουν αδιανόητο μίσος και μου ζητούν να πεθάνω με επώδυνο τρόπο, με παρομοιάζουν με κάτι απεχθές ή οτιδήποτε αποκρουστικό.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Δε μου ζήτησαν ποτέ να κάνω ή να λέω πράγματα που είναι κατάλληλα για το φύλο μου και πως θα είχα καλύτερη αντιμετώπιση αν το έκανα. Ή μήπως ναι;

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Δεν μου έχει τύχει ποτέ να περπατώ στο δρόμο και να αρχίσουν να μου σφυρίζουν ή να μου κάνουν σεξουαλικά σχόλια τα οποία απαιτούν μεγάλη οικειότητα και συναίνεση μεταξύ των ανθρώπων που λέγονται (κάποια από αυτά είναι τόσο προσβλητικά που δε χωρά αμφιβολία ότι λέγονται για να προσβάλλουν), να μου λένε πόσο επιθυμητός/ή είμαι ή πως είμαι η πιο τρελή φαντασίωση του καθένα.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Μπορώ να παντρευτώ τον άνθρωπο που έχω επιλέξει να μοιραστώ τη ζωή μαζί του! Ένα μέρος της τουλάχιστον.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Σημειώσεις για την Άσκηση

Τα περισσότερα ΛΟΑΤΚΙ άτομα θα χρησιμοποιήσουν τις χαμηλές τιμές της κλίμακας για να τοποθετούν στις παραπάνω εμπειρίες οι οποίες για τους περισσότερους ανθρώπους αποτελούν ασήμαντες μικρές λεπτομέρειες που όμως συνθέτουν τη μεγάλη πλειοψηφία των πληροφοριών που μοιράζονται με άλλους/ες ή συμπεριφορές και εμπειρίες στις οποίες προχωρούν χωρίς δεύτερη σκέψη.

Αυτό που για τους περισσότερους ανθρώπους αποτελεί καθημερινότητα και ρουτίνα για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα αποτελεί πηγή άγχους και άρνηση θεμελιωδών δικαιωμάτων, να υπάρχουν σαν άνθρωποι και να εκφράζονται χωρίς το φόβο διακρίσεων και βίας.

Για τους περισσότερους ανθρώπους, η πρόσβαση σε βασικά δικαιώματα είναι συνάρτηση του κοινωνικο-οικονομικού τους επιπέδου. Για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα έχει να κάνει με τον τρόπο που βιώνουν το φύλο και τη σεξουαλικότητά τους, κάτι που δεν αποτελεί επιλογή. Αλήθεια ποιος/ποια θα επέλεγε μια ζωή δύσκολη;

Ελληνική Αστυνομία - Υπηρεσίες Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας

Για να καταγγείλετε περιστατικό βίας λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου στην Αστυνομία μπορείτε να καλείτε στο **11414** όλο το 24ώρο ή να συμπληρώσετε την **Ηλεκτρονική Φόρμα Καταγγελιών** (δείτε [εδώ](#)). Σύμφωνα με την Ελληνική Αστυνομία η καταγγελία σας μπορεί να είναι ανώνυμη είτε από τρίτο πρόσωπο ή από το ίδιο το θύμα του περιστατικού. Επιπλέον, εξασφαλίζεται η ανωνυμία του/της καταγγέλλοντος/ουσας. Τέλος, μπορείτε να κάνετε καταγγελία ή μήνυση και απευθείας στις Υπηρεσίες Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας που έχουν συσταθεί και λειτουργούν σε όλη τη χώρα.

Δίκτυο Δομών για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών

Γραμμή SOS 15900

Η Γραμμή SOS **15900** της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων είναι μια υπηρεσία εθνικής εμβέλειας που δίνει τη δυνατότητα στις γυναίκες θύματα βίας ή σε τρίτα πρόσωπα να επικοινωνήσουν άμεσα με έναν φορέα αντιμετώπισης της έμφυλης βίας. Τη Γραμμή στελεχώνουν ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι που παρέχουν άμεση βοήθεια σε έκτακτα και επείγοντα περιστατικά βίας σε 24ωρη βάση, 365 μέρες το χρόνο. Πέρα από τη δυνατότητα τηλεφωνικής επικοινωνίας, μπορείτε να επικοινωνείτε και ηλεκτρονικά μέσω της διεύθυνσης e-mail sos15900@isotita.gr.

Συμβουλευτικά Κέντρα και Ξενώνες Φιλοξενίας Γυναικών

Στο Δίκτυο Δομών εντάσσονται και τα Συμβουλευτικά Κέντρα και οι Ξενώνες Φιλοξενίας Γυναικών που λειτουργούν σε όλη τη χώρα, παρέχοντας υποστηρικτικές υπηρεσίες σε γυναίκες θύματα βίας ή/και πολλαπλών διακρίσεων. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.womensos.gr για να ενημερωθείτε ειδικότερα για τις υπηρεσίες που παρέχουν οι Δομές, να βρείτε τα στοιχεία επικοινωνίας σε κάθε πόλη και να κλείσετε ραντεβού με το εξειδικευμένο προσωπικό τους.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Συνήγορος του Πολίτη

Ίση Μεταχείριση

Ο τομέας δραστηριότητας του Συνηγόρου του Πολίτη για την Ίση Μεταχείριση περιλαμβάνει την αντιμετώπιση των διακρίσεων που εκδηλώνονται -μεταξύ άλλων- βάσει φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, και σχετίζονται με την πρόσβαση στην εργασία, την επαγγελματική εκπαίδευση, την απασχόληση εν γένει (π.χ. στους όρους και συνθήκες εργασίας) και στα συμμετοχικά δικαιώματα των εργαζομένων στον ιδιωτικό, δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Δικαιώματα του Παιδιού

Ο τομέας δραστηριότητας του Συνηγόρου του Πολίτη για την προάσπιση και την προαγωγή των Δικαιωμάτων του Παιδιού περιλαμβάνει την αντιμετώπιση περιπτώσεων παραβίασής τους από δημόσιες υπηρεσίες, ιδιώτες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Αποστολή του είναι η προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων κάθε προσώπου που δεν έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του. Σε αυτό το πλαίσιο διαμεσολαβεί ύστερα από αναφορές πολιτών σε συγκεκριμένες περιπτώσεις παραβίασης δικαιωμάτων του παιδιού, επιδιώκοντας την προστασία και την αποκατάστασή τους. Εάν το κρίνει αναγκαίο, σε περιπτώσεις σοβαρών παραβιάσεων, ενεργεί αυτεπάγγελα.

Μπορείτε να υποβάλλετε την αναφορά σας που σχετίζεται με κάποιον από τους δύο παραπάνω τομείς δραστηριότητας του Συνηγόρου Πολίτη του είτε μέσω της **Ηλεκτρονικής Φόρμας** (δείτε [εδώ](#)) είτε **Αυτοπροσώπως** ή **μέσω ταχυδρομείου** (Χαλκοκονδύλη 17, 104 32 Αθήνα, Δευτέρα-Παρασκευή 08.30-14.00 κάθε Τετάρτη έως 16.30) ή με **φαξ** στο 213 1306 800 ή 210 7292 129.

Ειδικότερα για ζητήματα που σχετίζονται με τα Δικαιώματα του Παιδιού μπορείτε να καλείτε στο **800 11 32 000** για ανήλικους/ες, χωρίς χρέωση (Δευτέρα-Παρασκευή 09.00-15.00).

Καταγγελίες για Διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου ή σεξουαλικού προσανατολισμού από ΜΜΕ

Με βάση τον Κώδικα Δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών και τον Ελληνικό Κώδικα Διαφήμισης και Επικοινωνίας, δεν επιτρέπεται η προβολή διαφημίσεων που περιέχουν ή υπαινίσσονται διακρίσεις ή η παρουσίαση προσώπων με τρόπο που ενθαρρύνει τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος τους από μέρος του κοινού βάσει φύλου ή σεξουαλικού προσανατολισμού. Συνεπώς, εάν διαπιστώσετε ότι το περιεχόμενο μιας διαφήμισης ή κάποιου ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος αναπαράγει ή ενισχύει διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου ή/και σεξουαλικού προσανατολισμού, μπορείτε να προβείτε σε καταγγελία στους αρμόδιους φορείς, με τους ακόλουθους τρόπους:

Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ)

Συμπληρώστε την **Ηλεκτρονική Φόρμα** ([εδώ](#)) ή επικοινωνήστε στα τηλέφωνα 213 1502300, 213 1502301, 213 1502390 ή μέσω e-mail στο ncrtv@otenet.gr ή με Φαξ στο 210

3319881.

Συμβούλιο Ελέγχου Επικοινωνίας (ΣΕΕ)

Για διαφημίσεις: Συμπληρώστε την **Ηλεκτρονική Φόρμα Καταγγελίας** (OBA-Online Behavioral Advertising [εδώ](#)) ή επικοινωνήστε στα τηλέφωνα 210 6899331-2 ή μέσω e-mail στο info@see.gr ή με Φαξ στο 210 689571.

Τηλεφωνική Γραμμή & Συμβουλευτικός Σταθμός για το AIDS

Ο Συμβουλευτικός Σταθμός και η Τηλεφωνική Γραμμή για το AIDS είναι υπηρεσίες του Κέντρου Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων που παρέχουν εξειδικευμένη ψυχοκοινωνική παρέμβαση σε θέματα AIDS ή άλλων ΣΜΝ, με στόχο την έγκαιρη και αποτελεσματική πρόληψη, καθώς και την κατάλληλη αντιμετώπιση των ποικίλων ψυχολογικών και κοινωνικών αναγκών των οροθετικών ατόμων, των ατόμων του περιβάλλοντός τους αλλά και του κοινού γενικότερα. Στο πλαίσιο αυτό, γίνονται αντικείμενο ψυχολογικής προσέγγισης ή επεξεργασίας και άλλα ζητήματα, όπως εκείνα που άπτονται σε θέματα διαφυλικών σχέσεων, σεξουαλικότητας και σεξουαλικού προσανατολισμού, αγωγής υγείας κ.ά. Ειδικότερα, οι παραπάνω υπηρεσίες παρέχουν: συμβουλευτική ενημέρωσης και πρόληψη, ψυχολογική στήριξη ή/και ψυχοθεραπεία, κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς επίσης και ψυχιατρική αξιολόγηση και παρακολούθηση (όπου αυτό κριθεί αναγκαίο) σε άτομα οροθετικά ή ασθενείς με AIDS, σε συντρόφους ή συγγενείς τους, αλλά και σε άτομα που προβληματίζονται σε σχέση με θέματα AIDS, επιθυμούν να κάνουν το διαγνωστικό τεστ ή βρίσκονται σε αναμονή αποτελεσμάτων.

Μπορείτε να επικοινωνείτε με την **Τηλεφωνική Γραμμή για το AIDS** στο **210 7222222** (Δευτέρα-Παρασκευή 09.00-21.00) ή μέσω e-mail στο aidshelpline@keelpno.gr.

Για να κλείσετε ραντεβού στο **Συμβουλευτικό Σταθμό** μπορείτε να καλείτε στο **210 7239945**. Ο Συμβουλευτικός Σταθμός δέχεται το κοινό **κατόπιν** ραντεβού (Δευτέρα-Παρασκευή 9.00 – 15.00). Επιπρόσθετα, γίνεται προσπάθεια παρουσίας ψυχολόγου και κάποιες απογευματινές ώρες προκειμένου να εξυπηρετούνται εργαζόμενα άτομα.

Γραμμή Ψυχολογικής Στήριξης «11528 – ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ»

Η Γραμμή Ψυχολογικής Στήριξης «11528-ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ» απευθύνεται σε λεσβίες, γκέι, αμφί, τρανς, τις οικογένειές τους και σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, καθώς και σε όποιο άτομο υφίσταται διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου ή/και σεξουαλικού προσανατολισμού σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής του ή έχει ερωτήματα σχετικά με το ζήτημα του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας και έκφρασης φύλου. Λειτουργεί για όλη την Ελλάδα και μπορείτε να καλείτε στο **11528** για να μιλήσετε ανοιχτά για οτιδήποτε σας απασχολεί (Δευτέρα-Παρασκευή 10.00-19.00). Επίσης, μέσω της Γραμμής παρέχεται η δυνατότητα επικοινωνίας μέσω Skype, καθώς και δωρεάν συνεδριών για ΛΟΑΤΚΙ άτομα, οικογένειες, γονείς και εκπαιδευτικούς. Οι φορείς που έχουν την ευθύνη λειτουργίας της Γραμμής είναι οι οργανώσεις: «Ομοφυλοφιλική και Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας» και «Thessaloniki Pride», «Athens Pride» και «Θετική Φωνή».

Κατάγγειλέ το

Η υπηρεσία «Κατάγγειλέ το» δημιουργήθηκε από το «Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών» για την καταγραφή περιστατικών ρατσιστικής τρανσφοβικής βίας, παρενοχλήσεων, παραβίασης της ιδιωτικότητας και διακρίσεων για λόγους ταυτότητας, έκφρασης φύλου ή χαρακτηριστικών φύλου. Η υπηρεσία καταγγελίας τρανσφοβικών περιστατικών δεν είναι διαθέσιμη μόνο σε θύματα, αλλά και στα πρόσωπα που είναι αυτόπτες μάρτυρες ή στις οικογένειες και συντρόφους τους, που και αυτά τα πρόσωπα μπορούν, εφόσον θέλουν και κρίνεται αναγκαίο, να έχουν νομική ή και ψυχολογική υποστήριξη.

Μπορείτε να προβείτε σε καταγγελία περιστατικού τρανσφοβικής βίας ή διάκρισης μέσω της **Ηλεκτρονικής Φόρμας** (δείτε [εδώ](#)).

Πες το σ' εμάς

Αν επιθυμείτε να αναφέρετε ένα περιστατικό βίας ή/και διάκρισης λόγω ταυτότητας φύλου, έκφρασης φύλου ή/και σεξουαλικού προσανατολισμού και να λάβετε δωρεάν ψυχολογική ή/και νομική υποστήριξη, μπορείτε να απευθυνθείτε στο «Πες το σ' εμάς!» της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης «Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας». Ειδικότερα, μπορείτε να συμπληρώσετε την **Ηλεκτρονική Φόρμα** ([εδώ](#)) ή εναλλακτικά να επικοινωνήσετε εργάσιμες ημέρες και ώρες, στα τηλέφωνα **6944282414** (Vodafone CU) και **6980038536** (What's Up Cosmote). Το «Πες το σ' εμάς» δεν απευθύνεται μόνο σε όσους ανθρώπους έχουν δεχτεί βία ή/και διάκριση λόγω της ταυτότητας/έκφρασης φύλου ή/και του σεξουαλικού τους προσανατολισμού, αλλά και σε ανθρώπους που έχουν υπάρξει αυτόπτες μάρτυρες τέτοιων περιστατικών βίας ή/και διακρίσεων και επιθυμούν να τα αναφέρουν.

Athens Pride

Το «Athens Pride» είναι μια εξ' ολοκλήρου εθελοντική, μη κερδοσκοπική εταιρεία, που λειτουργεί στο πλαίσιο του Ελληνικού Αστικού Κώδικα από το 2006. Πρωταρχικός της στόχος αποτελεί η οργάνωση του ετήσιου Φεστιβάλ Υπερηφάνειας Αθήνας «Athens Pride» και της Παρέλασης Υπερηφάνειας. Επιπρόσθετα, το «Athens Pride» πραγματοποιεί πολιτιστικές, κοινωνικές και πολιτικές εκδηλώσεις κατά την διάρκεια της χρονιάς, είτε μόνο του, είτε σε συνεργασία με άλλες οργανώσεις. Ο σκοπός του «Athens Pride» είναι να μεγιστοποιήσει την ορατότητα των ΛΟΑΤ ατόμων στην ελληνική κοινωνία, και μ' αυτόν τον τρόπο παράλληλα να προωθήσει και εξελίξει τα δικαιώματα και τις διεκδικήσεις τους. Το «Athens Pride», δια μέσου του Προγράμματος Εθελοντισμού του, συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση και την συμπαράσταση των ΛΟΑΤ νέων. Επίσης, παρέχει μια ελεύθερη δημόσια πλατφόρμα για όλες τις οργανώσεις της ΛΟΑΤΚΙ Κοινότητας, με στόχο την προβολή των σκοπών, δράσεων και συγκεκριμένων διεκδικήσεων τους. Η πλατφόρμα αυτή περιλαμβάνει και ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και της κοινωνίας των πολιτών, πολιτικά κόμματα καθώς και ενταγμένες πολιτιστικές ομάδες. Επιπλέον, το «Athens Pride» φιλοξενεί οργανώσεις

για την υγεία, οι οποίες προσφέρουν ζωτικής σημασίας πληροφορίες, όπως επίσης και δωρεάν επιτόπιο τεστ για τον ιό του HIV και για άλλα ΣΜΝ. Από το 2005, που το πραγματοποιήθηκε πρώτο «Athens Pride», το Φεστιβάλ Υπερηφάνειας «Athens Pride» εκθετικά μεγαλώνει σε μέγεθος μαζί με την αυξανόμενη αναγνώριση και σεβασμό του από την Ελληνική κοινωνία.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://athenspride.eu/> ή να επικοινωνήσετε με το «Athens Pride» μέσω e-mail στο contact@athenspride.eu.

Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας

Η «Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας» είναι μη κερδοσκοπικό σωματείο και εδρεύει στην Αθήνα.

Είναι μέλος του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας και των διεθνών οργανώσεων ILGA-Europe, TGEU και IGLYO. Σκοπός της είναι η δημιουργία μιας ισχυρής κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+ νέων, η υποστήριξη των αναγκών της και η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της, η ευαισθητοποίηση της ελληνικής κοινωνίας για τα ζητήματα που αφορούν τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και τις διεκδικήσεις αυτής, η άσκηση πίεσης προς την Πολιτεία για τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας που αφορά τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου, καθώς και για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών με στόχο την καταπολέμηση στερεοτύπων και προκαταλήψεων και την άρση κάθε μορφής διακρίσεων. Στην προσπάθεια της να επιτελέσει τον σκοπό της η Colour Youth προσφέρει υπηρεσίες και πραγματοποιεί δράσεις όπως: εβδομαδιαίες ανοιχτές συναντήσεις ποικίλου περιεχομένου (εκπαιδευτικού, πολιτιστικού, ψυχαγωγικού), ομάδες ψυχολογικής ενδυνάμωσης υπό την εποπτεία ειδικών ψυχικής υγείας, ανώνυμη καταγραφή περιστατικών βίας και διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και ταυτότητας, έκφρασης, χαρακτηριστικών φύλου, ψυχολογική και νομική υποστήριξη θυμάτων βίας και διακρίσεων, ποικίλες εκδόσεις με στόχο την ενημέρωση ή/και ευαισθητοποίηση ειδικών επαγγελματικών ομάδων αλλά και της ευρύτερης κοινωνίας, διοργάνωση εκδηλώσεων ή συμμετοχή σε εκδηλώσεις άλλων φορέων με στόχο την προώθηση αιτημάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας προς θεσμικούς παράγοντες, την ενημέρωση/ευαισθητοποίηση του κοινού και την εκπαίδευση ή/και ευαισθητοποίηση επαγγελματιών, διαρκής παρουσία και συμμετοχή στον διάλογο με την Πολιτεία και φορείς της κοινωνίας των πολιτών για την ίση μεταχείριση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλους τους τομείς και πεδία της ανθρώπινης δραστηριότητας (όπως: παιδεία, εργασία, υγεία, γάμος/γονεϊκότητα, άσυλο/υπηκοότητα).

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://www.colouryouth.gr/> ή να επικοινωνήσετε με την «Colour Youth» μέσω e-mail στο info@colouryouth.gr.

Thessaloniki Pride

Το «Thessaloniki Pride» ιδρύθηκε το 2012, όταν η LGBTI κοινότητα της Θεσσαλονίκης αισθάνθηκε δυνατή και σίγουρη για τη διοργάνωση ενός φεστιβάλ LGBTI υπερηφάνειας στην πόλη. Μετά τη μαζική συμμετοχή και τη μεγάλη επιτυχία του 1ου «Thessaloniki Pride» η οργάνωση στράφηκε εκτός από την διοργάνωση του ετήσιου Φεστιβάλ κάθε Ιούνιο και σε άλλες δράσεις σε διάφορους τομείς με σκοπό την περαιτέρω ορατότητα και ενδυνάμωση της τοπικής LGBTI κοινότητας, όπως: εικαστικές εκθέσεις, επιμορφωτικά σεμινάρια, ενημερωτικές εκπομπές, προγράμματα νεανικής κινητικότητας και πολιτική θεσμικής πίεσης (lobbying) και παρέμβασης. Συνεργάζεται με κολέγια και σχολεία της περιοχής για την ενημέρωση και καταπολέμηση του ομο/τρανσφοβικού σχολικού εκφοβισμού κι επιδίδεται στην αντιμετώπιση του κηρύγματος μίσους κατά των LGBT ανθρώπων μέσω της δικαστικής οδού. Επιπλέον το «Thessaloniki Pride» είναι ενεργό στη δικτύωση με άλλες LGBTI οργανώσεις σε επίπεδο εθνικό, διαβαλκανικό και ευρωπαϊκό, καθώς και στην ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://thessalonikipride.com/> ή να επικοινωνήσετε με το «Thessaloniki Pride» μέσω e-mail στο contact@thessalonikipride.com ή τηλεφωνικά στο **231 1 289320**.

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Το «Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας» είναι υπό τον συντονισμό της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, απαρτίζεται από 42 ΜΚΟ και άλλους φορείς που έρχονται σε επαφή με θύματα ρατσιστικής, ομοφοβικής και τρανσφοβικής βίας, και σε αυτό επίσης συμμετέχουν, ως παρατηρητές, ο Συνήγορος του Πολίτη και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων. Για τους σκοπούς του Δικτύου, περιστατικά ρατσιστικής βίας θεωρούνται οι εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές σε βάρος ατόμων, τα οποία στοχοποιούνται λόγω εθνικής ή εθνοτικής προέλευσης, χρώματος, θρησκευτικής προέλευσης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή αναπηρίας. Καταγράφονται επίσης εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες σε βάρος των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή όσων ατόμων προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και στοχοποιούνται λόγω αυτής τους της ιδιότητας. Το Δίκτυο απαρτίζουν φορείς, οι οποίοι προσφέρουν ιατρικές, κοινωνικές και νομικές υπηρεσίες ή/και έρχονται σε επαφή με θύματα ρατσιστικής βίας ή θύματα άλλων βίαιων επιθέσεων που υποκινούνται από μίσος ή προκαταλήψεις, καθώς και οργανώσεις που έχουν δημιουργηθεί από τις ίδιες τις ομάδες που συνήθως γίνονται στόχος ρατσιστικής βίας.

Περισσότερες πληροφορίες για το Δίκτυο μπορείτε να λάβετε, εάν επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://rvrn.org/>.

Θετική Φωνή άνθρωποι+HIV

Θετική Φωνή

Η «Θετική Φωνή» είναι ο Σύλλογος Οροθετικών Ελλάδος. Είναι ένα συλλογικό εγχείρημα των ίδιων των ανθρώπων που ζουν με HIV/AIDS, με σκοπό την προάσπιση των δικαιωμάτων τους, την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του HIV/AIDS και τον περιορισμό των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεών του στην Ελλάδα. Από το 2009 έχει παράσχει δωρεάν υπηρεσίες υποστήριξης και ενδυνάμωσης σε πάνω από 5.500 οροθετικά άτομα για θέματα που σχετίζονται με τα δικαιώματα, την υγεία και την καθημερινότητά τους. Στο πεδίο της πρόληψης, λειτουργεί από το 2012 τα Κέντρα Πρόληψης και Εξέτασης «Checkpoint». Με δύο σταθερές δομές στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη και με δύο κινητές μονάδες, παρέχεται η δυνατότητα δωρεάν εξέτασης για HIV, ηπατίτιδες Β και C και σύφιλη, με τη μέθοδο «rapid test», που δίνει αξιόπιστο αποτέλεσμα σε ένα λεπτό με μία σταγόνα αίμα από το δάχτυλο. Ταυτόχρονα, η «Θετική Φωνή» ενημερώνει τους/τις ωφελούμενους/ες για θέματα σεξουαλικής αγωγής και υγείας, με την επιστημονική εποπτεία του ΚΕΕΛΠΝΟ. Συνολικά μέχρι σήμερα έχουν διενεργηθεί στα «Checkpoint» πάνω από 85.000 εξετάσεις και έχουν διανεμηθεί πάνω από 4.500.000 δωρεάν προφυλακτικά. Την τελευταία τριετία σχεδόν μία στις τρεις νέες διαγνώσεις HIV στην Ελλάδα έχει καταγραφεί στις παραπάνω δομές. Ο Σύλλογος υλοποιεί επίσης προγράμματα μείωσης βλάβης από τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών, εργασίας στο δρόμο προσεγγίζοντας ευάλωτες ομάδες, και επισκέψεων σε σωφρονιστικά καταστήματα, με σκοπό την ενδυνάμωση των κρατουμένων για θέματα σεξουαλικής υγείας. Τέλος, λειτουργεί τη δομή υποστήριξης, ενδυνάμωσης και προαγωγής της πρόληψης για εργαζόμενους/ες στο σεξ «Red Umbrella Athens». Συνολικά έχει παράσχει δωρεάν υπηρεσίες σε πάνω από 350 ωφελούμενους/ες. Ως αποτέλεσμα αυτής της διαδρομής, η «Θετική Φωνή» βραβεύθηκε ως ο Ευρωπαίος Πολίτης της Χρονιάς 2016 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επισκεφθείτε τις ιστοσελίδες www.positivevoice.gr και www.mycheckpoint.gr ή να επικοινωνήσετε με τη «Θετική Φωνή» μέσω e-mail στο info@positivevoice.gr ή στα ακόλουθα στοιχεία:

Αθήνα: Αγ. Αναργύρων 13, 10554 | τηλέφωνο: **210 8627572**

Θεσσαλονίκη: Τσιμισκή 16, 54671 | τηλέφωνο: **231 5525020**

Οικογένειες Ουράνιο Τόξο

Η οργάνωση «Οικογένειες Ουράνιο Τόξο» ως πρωταρχικό στόχο έχει την ισότιμη νομική αναγνώριση των ζευγαριών του ίδιου φύλου και της οικογενειακής τους ζωής, έτσι όπως θέλουν να την διαμορφώσουν, ανεξάρτητα από σεξουαλικό προσανατολισμό και ταυτότητα φύλου σε επίπεδο ίσων ευκαιριών, αλλά και σε επίπεδο δικαιωμάτων (νομικών, οικονομικών, εκπαιδευτικών, κοινωνικών ή άλλων). Παράλληλα, δραστηριοποιείται για την ευαισθητοποίηση του κοινού απέναντι στη θέση που έχουν οι ΛΟΑΤ οικογένειες.

Εάν θέλετε να επικοινωνήσετε με τις «Οικογένειες Ουράνιο Τόξο» μπορείτε να στείλετε e-mail στο ouraniotoksofamilies@gmail.com.

Ομοφυλοφιλική και Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας

Η «Ομοφυλοφιλική και Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας» ιδρύθηκε το 2004 με βασικούς σκοπούς: α) την αλληλοαποδοχή, αλληλοϋποστήριξη και ανάπτυξη αλληλεγγύης μεταξύ των ΛΟΑΤ ατόμων ανεξάρτητα από το φύλο, την εθνική, πολιτισμική, θρησκευτική προέλευση, την γλώσσα, την ηλικία, την κατάσταση υγείας, τη σωματική κατάσταση ή άλλο γνώρισμα, β) την προάσπιση, διεκδίκηση και προώθηση των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των ΛΟΑΤ ατόμων και η καταπολέμηση των προκαταλήψεων, των στερεοτύπων, του στιγματισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού σε βάρος τους, γ) την κοινωνική και ψυχολογική ευαισθητοποίηση, και στήριξη των ΛΟΑΤ ατόμων στην κατεύθυνση της ανάπτυξης του αυτοσεβασμού της αυτοεκτίμησης και της ενδυνάμωσης, και δ) την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της κοινής γνώμης, της οικογένειας, των θεσμών, των οργανωμένων ή μη φορέων και της κοινωνίας γενικότερα σε θέματα σεξουαλικότητας, ταυτότητας, κοινωνικού φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού και σεξουαλικής υγείας.

Εάν θέλετε να επικοινωνήσετε με την «Ομοφυλοφιλική και Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας» μπορείτε να στείλετε e-mail στο info.olke@gmail.com

Πολύχρωμοι Θεραπευτές

Οι «Πολύχρωμοι Θεραπευτές» αποτελούν μια συλλογικότητα με βασικό στόχο τη συνεργασία με φορείς της ελληνικής και διεθνούς κοινότητας για τη διάδοση της επιστημονικά τεκμηριωμένης γνώσης για ΛΟΑΤΚΙ ζητήματα. Στις δράσεις της συλλογικότητας εντάσσονται τα εξής: εκπαιδευτικά σεμινάρια, ομιλίες, εκδηλώσεις σε οργανισμούς και συλλογικότητες που ενδιαφέρονται για LGBT+ θεματολογία, συμμετοχή στα Φεστιβάλ Υπερηφάνειας και Ορατότητας (Pride) κ.ά.

Εάν είστε επαγγελματίες ψυχικής υγείας, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τους «Πολύχρωμους Θεραπευτές» μέσω της σελίδας τους στο facebook (δείτε [εδώ](#)).

Πολύχρωμο Σχολείο

Το «Πολύχρωμο Σχολείο» αποτελείται από επαγγελματίες που ασχολούνται με την παιδική ηλικία, κυρίως από εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς/ές λειτουργούς και επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Αρχικά ο στόχος του «Πολύχρωμου Σχολείου» ήταν να σπάσει τη σιωπή και να ανοίξει τον διάλογο γύρω από ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου στον χώρο της εκπαίδευσης. Στην παρούσα φάση η Ομάδα ετοιμάζει συγκεκριμένες προτάσεις που απευθύνονται σε σχολικές κοινότητες που επιθυμούν να διαμορφώσουν το σχολικό τους πλαίσιο σύμφωνα με τις αρχές της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, υλοποιεί δράσεις όπως: επιμόρφωση εκπαιδευτικών, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού και δημιουργία ιστοσελίδας που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, γονείς αλλά και μαθητές/μαθήτριες.

Μπορείτε να επικοινωνήσετε με το Πολύχρωμο Σχολείο μέσω e-mail στο info@rainbowschool.gr.

Proud Seniors

Οι «Proud Seniors Greece» είναι ομάδα υποστήριξης ΛΟΑΤΚΙ ατόμων ηλικίας 50+ που εδρεύει στην Αθήνα, αλλά διαθέτει δίκτυο συνεργατών/ιδων και στη Θεσσαλονίκη. Εάν είστε ΛΟΑΤΚΙ άτομο ηλικίας 50+, η ομάδα μπορεί να σας υποστηρίξει είτε διαμεσολαβώντας σε αρμόδιους φορείς, είτε ενημερώνοντάς σας, προκειμένου να λάβετε λύση για την εκάστοτε ανάγκη σας. Ειδικότερα, μπορείτε να επικοινωνείτε είτε τηλεφωνικά στο **6973355124** (Δευτέρα – Τετάρτη - Παρασκευή 17.00-20.00) ή μέσω e-mail στο proudseniorsgreece@gmail.com.

Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών

Το «Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών» εργάζεται για την υποστήριξη των δικαιωμάτων των τρανς ανθρώπων, και γενικότερα για την κατάργηση κάθε μορφής διάκρισης για λόγους ταυτότητας φύλου, έκφρασης φύλου και χαρακτηριστικών φύλου. Ακόμη στοχεύει στην καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων, της μισαλλοδοξίας, της βίας για λόγους φύλου και ταυτότητας ή έκφρασης φύλου. Η δράση του είναι πολυεπίπεδη τόσο στο αμιγώς πολιτικό επίπεδο με δημόσιες παρεμβάσεις, όσο και σε εξατομικευμένο επίπεδο σε περιπτώσεις βίας και διακρίσεων με παροχή ψυχολογικής και νομικής υποστήριξης, αλλά και στο επίπεδο της αλληλεγγύης και στήριξης εντός της τρανς κοινότητας στα μέλη της που έχουν ανάγκη λόγω ακραίας φτώχειας. Ειδικότερα, το «Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών» συνεργάζεται με εθελοντές/τριες ψυχολόγους για την υποστήριξη των τρανς ανθρώπων, ενώ από το 2014 έχει δημιουργήσει Ομάδα Ψυχολογικής Υποστήριξης Επικοινωνίας και Αυτογνωσίας.

Συνεπώς, εάν είστε τρανς άτομο και επιθυμείτε να λάβετε υποστήριξη μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://tgender.gr/> ή να επικοινωνήσετε με το «Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών» είτε τηλεφωνικά στο **210 9210697** ή μέσω e-mail στο contact@tgender.gr.

Υπερήφανοι Γονείς

Οι «Υπερήφανοι Γονείς» είναι μια ομάδα γονέων με ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιά που υποστηρίζει και ενδυναμώνει γονείς με στόχο την εξάλειψη στερεοτύπων και προκαταλήψεων γύρω από τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου. Σε ένα πλαίσιο ασφάλειας και εμπιστευτικότητας, οι γονείς γνωρίζουν και άλλα άτομα με τα οποία έχουν κοινές ή παρόμοιες εμπειρίες και μπορούν να μοιραστούν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Η ομάδα συντονίζεται από εξειδικευμένη ψυχολόγο και μπορείτε να απευθυνθείτε στα μέλη της είτε μέσω επικοινωνίας στο τηλέφωνο **6977839037** ή μέσω e-mail στο proudparentsgreece@gmail.com.

Συνοπτική παρουσίαση νομοθεσίας

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια το νομικό πλαίσιο για την προστασία και τη νομική κατοχύρωση δικαιωμάτων σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα, έχει ενισχυθεί σημαντικά, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ότι δεν εξακολουθούν να υπάρχουν κενά ή ελλείψεις σε αυτό το πεδίο. Από την έρευνα που πραγματοποίησε το ΚΕΘΙ προέκυψε ότι παρ' όλες τις αλλαγές και τις βελτιώσεις του θεσμικού πλαισίου για την προστασία και την προώθηση της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, **τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα δεν νιώθουν ασφαλή να καταγγείλουν τη βία που υφίστανται**. Το γεγονός αυτό απορρέει κυρίως από την έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους θεσμούς, καθώς και από τον φόβο περαιτέρω θυματοποίησής τους. Επιπλέον, σύμφωνα με έρευνα του **Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων** (FRA) της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2012 στα Κράτη-Μέλη της ΕΕ, μόλις το 22% των ερωτώμενων ΛΟΑΤΚΙ ατόμων από την Ελλάδα δήλωσε ότι γνωρίζει κάποιον εθνικό νόμο που απαγορεύει τις διακρίσεις στην απασχόληση βάσει σεξουαλικού προσανατολισμού, και μόλις το 23% βάσει ταυτότητας φύλου. Επιπροσθέτως, μόνο το 6% των συμμετεχόντων/ουσών από την Ελλάδα, κατήγγειλε το πιο πρόσφατο περιστατικό βίας με κίνητρο μίσος και το 2% αντίστοιχο περιστατικό παρενόχλησης στην Αστυνομία. Ωστόσο, είναι σημαντικό να επισημανθεί η αξιόλογη προσπάθεια για τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης και την ενημέρωση/ ευαισθητοποίηση, που πραγματοποιείται από φορείς με αρμοδιότητες που σχετίζονται με την πρόληψη και την καταπολέμηση διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου.

Συνοπτικά, το θεσμικό πλαίσιο για την προστασία και την προώθηση της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, περιλαμβάνει τους ακόλουθους νόμους:

- Ο **Νόμος 4538/2018** (ΦΕΚ Α' 85/16.5.2018) «Μέτρα για την προώθηση των Θεσμών της Αναδοχής και Υιοθεσίας και άλλες διατάξεις» στις προϋποθέσεις για τους ανάδοχους γονείς (Άρθρο 8) ορίζει ότι «κατάλληλοι για να γίνουν ανάδοχοι (..) είναι οικογένειες που αποτελούνται από συζύγους ή **έχοντες συνάψει σύμφωνο συμβίωσης**, με ή χωρίς παιδιά, ή μεμονωμένα άτομα, άγαμα, ή διαζευγμένα, ή σε χηρεία, με ή χωρίς παιδιά, που μπορεί να είναι συγγενείς εξ αίματος οποιουδήποτε βαθμού με το ανήλικο τέκνο (συγγενική αναδοχή)».
- Ο **Νόμος 4491/2017** (ΦΕΚ Α' 152/13.10.2017) «Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου - Εθνικός Μηχανισμός Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλες διατάξεις», παρέχει σε διεμφυλικά άτομα το δικαίωμα στην αναγνώριση της ταυτότητας φύλου τους ως στοιχείου της προσωπικότητάς τους και το δικαίωμα στο σεβασμό της προσωπικότητάς με βάση τα χαρακτηριστικά φύλου τους. Με τον νόμο ρυθμίζονται αφενός οι προϋποθέσεις για την αναγνώριση της ταυτότητας φύλου, και αφετέρου οι συνέπειες στην προσωπική κατάσταση και τις οικογενειακές και άλλες σχέσεις του προσώπου του οποίου το φύλο επαναπροσδιορίζεται.
- Ο **Νόμος 4356/2015** (ΦΕΚ Α' 181/24.12.2015) «Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις» επεκτείνει τη δυνατότητα σύστασης συμφώνου συμβίωσης μεταξύ δύο ενήλικων προσώπων, **ανεξάρτητα από το φύλο τους** (μέχρι το 2015 η σύσταση συμφώνου συμβίωσης ρυθμιζόταν από τον Ν. 3719/2008).
- Ο **Νόμος 4285/2014** (ΦΕΚ Α' 191/10.9.2014) «Τροποποίηση του Ν. 927/1979 (Α' 139) και προσαρμογή του στην απόφαση - πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για

την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις», εισάγει στην ελληνική έννομη τάξη ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο για την **καταπολέμηση της ρητορικής μίσους** και ορίζει –μεταξύ άλλων- ποινές (άρθρο 1) για όποιον/α «με πρόθεση, δημόσια, προφορικά ή δια του τύπου, μέσω του διαδικτύου ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο ή τρόπο, υποκινεί, προκαλεί, διεγείρει ή προτρέπει σε πράξεις ή ενέργειες που μπορούν να προκαλέσουν διακρίσεις, μίσος ή βία κατά προσώπου ή ομάδας προσώπων, που προσδιορίζονται με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία, τις γενεαλογικές καταβολές, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, τον **σεξουαλικό προσανατολισμό**, την **ταυτότητα φύλου** ή την αναπηρία, κατά τρόπο που εκθέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή ενέχει απειλή για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα των ως άνω προσώπων». Η ψήφιση του συγκεκριμένου Νόμου οδήγησε και στην εισαγωγή νέου Άρθρου (81^Α) στον Ποινικό Κώδικα υπό τον τίτλο «Ρατσιστικό Έγκλημα» που προβλέπει ποινές για εγκληματικές πράξεις που τελούνται «από μίσος λόγω της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών, της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου ή της αναπηρίας κατά του παθόντος».

- Το **Προεδρικό Διάταγμα 132** (ΦΕΚ Α'239/11.12.2012) συστήνει Τμήματα και Γραφεία Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας στις Υποδιευθύνσεις Κρατικής Ασφάλειας των Διευθύνσεων Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης. Το εν λόγω Προεδρικό Διάταγμα δεν προβλέπει την πρόληψη και δίωξη εγκλημάτων σε βάρος προσώπων ή ομάδας προσώπων λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου τους. Ωστόσο, το 2014 με το Προεδρικό Διάταγμα 178 (ΦΕΚ 281-τ.Α/31-12-2014), τροποποιεί την αποστολή των εν λόγω Τμημάτων ως εξής: «η πρόληψη και δίωξη αδικημάτων που διαπράττονται σε βάρος προσώπων ή ομάδας προσώπων αποκλειστικά και μόνο λόγω της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών, της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, του **σεξουαλικού προσανατολισμού**, της **ταυτότητας φύλου** ή της αναπηρίας τους».
- Η **εθνική νομοθεσία για την Ίση Μεταχείριση** περιλαμβάνει τρεις Νόμους, οι οποίοι αντίστοιχα ενσωματώνουν σχετικές ευρωπαϊκές Οδηγίες. Πρόκειται για του Νόμους 4443/2016 (ΦΕΚ Α'232/9.12.2016), 3896/2010 (ΦΕΚ Α' 207/08.12.2010) και 3769/2009 (ΦΕΚ 105/Α'/1.7.2009). Η νομοθεσία για την Ίση Μεταχείριση περιέχει ορισμούς για έννοιες όπως: «άμεση διάκριση», «έμμεση διάκριση», «παρενόχληση», «διάκριση λόγω σχέσης», «διάκριση λόγω νομιζόμενων χαρακτηριστικών», «πολλαπλή διάκριση» κ.ά., διασφαλίζει την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου και ορίζει τον Συνήγορο του Πολίτη ως αρμόδιο φορέα παρακολούθησης και προώθησης της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Βασικές ημερομηνίες

Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος
27 Διεθνής Ημέρα μνήμης για τα θύματα του Ολοκαυτώματος από το ναζιστικό καθεστώς κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στα θύματα περιλαμβάνονται ομοφυλόφιλοι/ες.	Μήνας ΛΟΑΤΚΙ ιστορίας, του κινήματος των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων.	6 Πανελλήνια Ημέρα κατά της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. 8 Παγκόσμια Ημέρα για τα δικαιώματα των Γυναικών. 21 Παγκόσμια Ημέρα κατά του Ρατσισμού. 31 Διεθνής Ημέρα Τρανς Ορατότητας. Ημέρα γιορτής για τα τρανς άτομα και ανάδειξης των διακρίσεων που αντιμετωπίζουν.
Μάιος	Ιούνιος	
17 Διεθνής ημέρα ενάντια στην Ομοφοβία και την Τρανσοφοβία. Στις 17 Μάη 1990 η ομοφυλοφιλία έπαψε να θεωρείται ασθένεια από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. 22 Η ημέρα του Χάρβεϊ Μιλκ (Harvey Milk). Στη μνήμη του ακτιβιστή Χάρβεϊ Μιλκ που δολοφονήθηκε το 1978. Δείτε την ταινία: Milk, του σκηνοθέτη Gus Van Sant, με τον Sean Penn στο ρόλο του Harvey Milk (2008).	Μήνας υπερηφάνειας στη μνήμη των διαδηλώσεων στο Stonewall. Η υπερηφάνεια αποτελεί τη θετική απάντηση απέναντι στις διακρίσεις και τη βία που υφίστανται άτομα λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου τους. Στόχος είναι η διεκδίκηση της ορατότητας, της αξιοπρέπειας, της ισότητας, της συγκρότησης της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας και ο εορτασμός της σεξουαλικής ποικιλομορφίας και της ρευστότητας του φύλου. Υπερηφάνεια ως το αντίθετο του στίγματος και της ντροπής. 27 Διεθνής Ημέρα Ομοφυλοφιλικής Υπερηφάνειας. Ημέρα μνήμης για τις διαδηλώσεις στο Stonewall. Οι διαδηλώσεις αποτέλεσαν μια σειρά από αυθόρμητες και βίαιες συγκρούσεις μελών της ομοφυλόφιλης κοινότητας και της αστυνομίας που έλαβαν χώρα τις πρωινές ώρες της 28^{ης} Ιούνη 1969 στο μπαρ Stonewall στο Greenwich Village της Νέας Υόρκης. Αποτελεί αναφορά στο κίνημα της απελευθέρωσης των ομοφυλοφίλων και της διεκδίκησης δικαιωμάτων για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα ενάντια σε θεσμούς που αντιμετώπιζαν την ομοφυλοφιλία ως έγκλημα ή ως παρέκκλιση και διαστροφή.	

Ιούλιος

22 Ευρωπαϊκή Ημέρα για τα Θύματα Εγκλημάτων Μίσους. Καθιερώθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2014 από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης για να τιμήσει τη μνήμη των 77 νέων ανθρώπων που σκοτώθηκαν στο νησί Ουτόγια της Νορβηγίας από το νεοναζιστή Άντερς Μπρέιβικ στις 22 Ιουλίου του 2011.

Σεπτέμβριος

4 Παγκόσμια Ημέρα Σεξουαλικής Υγείας. Μέρα ευαισθητοποίησης για τη σεξουαλική υγεία και τα σεξουαλικά δικαιώματα του ανθρώπου στα οποία περιλαμβάνονται: η σεξουαλική ελευθερία, η σεξουαλική αυτονομία, η ακεραιότητα και ασφάλεια του σώματος, η σεξουαλική ισότητα, η συναισθηματική και σεξουαλική έκφραση, η σεξουαλική αγωγή και ιατρική φροντίδα κ.λπ.

23 Παγκόσμια Ημέρα Αμφισεξουαλικότητας.

Οκτώβριος

26 Ημέρα ευαισθητοποίησης για τα intersex άτομα. Η επιλογή της ημερομηνίας σηματοδοτεί την πρώτη δημόσια εκδήλωση της intersex Κοινότητας των ΗΠΑ, το 1996.

Νοέμβριος

8 Ημέρα Αλληλεγγύης για τα ιντερσέξ άτομα (μεσοφυλικά άτομα). Είναι η μέρα των γενεθλίων της Herculine Barbin (1838) τα απομνημονεύματα της οποίας εξέδωσε ο Φουκώ.

20 Ημέρα τρανς μνήμης. Ξεκίνησε να γιορτάζεται στις ΗΠΑ το 1999 για να τιμήσει τη μνήμη της τρανς Ρίτα Χέστερ (Rita Hester) που δολοφονήθηκε άγρια το 1998 στη Μασαχουσέτη.

25 Διεθνής Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών.

Δεκέμβριος

1 Παγκόσμια Ημέρα κατά του AIDS. Μέρα ευαισθητοποίησης για τον HIV.

Χρήσιμα κείμενα

- Accept-LGBT Cyprus & Outcomers (2014): [Ενάντια στον Ομοφοβικό Ηλεκτρονικό Εκφοβισμό- Οδηγός για Νέους](#)
- Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας: [Ενημερωτικό φυλλάδιο με Οδηγίες Αντίδρασης σε Περιστατικά βίας/διάκρισης](#)
- Γαλανού, Μ. (2014) - Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών: [Ταυτότητα και έκφραση φύλου. Ορολογία, διακρίσεις, στερεότυπα και μύθοι](#)
- Θεοφιλόπουλος, Θ. & Σπίνου, Ε. (2015) - Colour Youth – Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας: [Ομοφοβία και Τρανσφοβία στην Ελλάδα. Ένας Οδηγός για Επαγγελματίες αλλά και κάθε Ενδιαφερόμενο Πολίτη](#)
- Κογκίδου, Δ. (2016): [Όλα τα Παιχνίδια για Όλα τα Παιδιά: Υλικό Ευαισθητοποίησης για τους/τις Εκπαιδευτικούς των Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης](#)
- Οικογένειες Ουράνιο Τόξο (2017): [GBTQI Γονείς και Σχολείο: Ένας οδηγός για Νηπιαγωγούς και Δασκάλους](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2016) (επιμ.): [Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικών για μια Συμπεριληπτική Εκπαίδευση σε ζητήματα Σεξουαλικού Προσανατολισμού, Ταυτότητας Φύλου και Χαρακτηριστικών Φύλου](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2016) (επιμ.): [Εξάλειψη των Διακρίσεων σε βάρος Παιδιών και Γονέων που βασίζονται στο Σεξουαλικό Προσανατολισμό ή/και την Ταυτότητα Φύλου](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2016) (επιμ.): [Οδηγός Coming Out για ΛΟΑ Άτομα](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2016) (επιμ.): [Οδηγός Coming Out για Τρανς Άτομα](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2017) (επιμ.): [Υποστηρικτικές Οικογένειες, Υγιή Παιδιά, Υποστηρίζοντας Οικογένειες με παιδιά Λεσβίες, Γκέι, Αμφιφυλόφιλα ή Τρανς](#)
- Πολύχρωμο Σχολείο (2017), [Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Διαχείριση Πρακτικών Ζητημάτων που προκύπτουν στη Σχολική Ζωή για μια Συμπεριληπτική Εκπαίδευση σε ζητήματα Σεξουαλικού Προσανατολισμού, Έκφρασης, Ταυτότητας Φύλου και Χαρακτηριστικών Φύλου](#)
- Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης & Συνήγορος του Πολίτη (2012): [Σχέσεις Δημοσίων Υπαλλήλων & Πολιτών: Οδηγός Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς, Οι Δημόσιοι Υπάλληλοι στην υπηρεσία του δημόσιου συμφέροντος και των πολιτών](#)